

DE VITA
PEIRESKII
LIBER QVINTVS.

RIENNIO Belgenferij exacto, rediit in urbem mense Septembri. Aduenerat iam Helias Lainæus Marguerius, quem Rex post Oppedæi mortem Principem Senatus creârat: & quia illius integritatem cum eximia iuris notitia coniunctam Peireskiius probè nouerat; idcirco partim dignitatis, partim virtutis reuerentiâ, domus suæ limen reuisere noluit, quin virum prius salutasset. Inclinate postea Octobri cogitare cœpit de Nepote in Senatum admittendo; illum quippe sibi, vt iam dictum est, destinauerat successorem. Itaque, dum Nepos Senatores omneis, vt moris est, præsalutaret, deducere ipse ad limina omnium, commendareque voluit, alacritatem summam testatus. Euenit tamen ex eo labore, vt dolorem renum concitauerit, excito inde calculo, quem post quartum, quintumve diem satis foeliciter emisit. Quam-pri-

Kk. iij

1632. mùm conualuit, non destitit munia Senatoria repetere, reseruata quippe, quod & diximus, libera per triennium functione. Id voluerat autem, non sanè vanitatis, aut lucri gratiâ; sed vt non deesset occasio exercendæ beneficentiæ, ac potissimùm erga literatos, religiosos, aliósq; viros benè merenteis; solitus eorum iura tueri, patrociniúmque suscipere. Recreauere porrò illum, qui libri fuère à Minutio ex Oriente missi, cum numismatibus variis, ac Basilidianis præsertim; itémque cum bulbosis plantis, aliósq; huiusmodi rebus. Inter cæteros, vt minimum mole, ita pretio maximum habuit quoddam volumen, (quod ita dici à voluendo reuerâ potuit) repertum intra capsulam ad Mumia cuiusdam pedes. Id vniuersè conscriptum erat hieroglyphicis literis, constans ex germana papyro, ac facili sua vetustate superans bis millia annorum. Alia postea vice accepit magnam Græcorum codicum copiam (quantam scilicet capere poterant duæ capsæ peramplæ) at felicitas par non fuit, seu quod ad integritatem, seu quod ad subiectam materiam attinuit. Nam præter Biblia Arabica, Arabicè, Persicè, Chaldaicè, cum Rabbi Salomonis commentariis scripta, & alia item Arabica cum initiis capitulorum Samaritanis; cæteri omnes valdè vulgares, aut mutilati admodùm fuère.
1633. Verùm id quidem sequente anno, quo aliunde plurimus fuit in mensurandis, comparandisque vasis antiquis compluribus, quæ, vt iam dictum, habebat domi. Scilicet præter notitiam omnium omnis generis mensurarum, quam ducebat suauissimam, spe-

1633.
rabat quoque se posse tandem ex collatis quamplurimis conciliare pugnantia multa auctorum de mensuris loca ; vt dum Columella facit cochlear quartam partem cyathi, & Fannius vigesimam quartam: cum idem Fannius, & Plinius volunt cyathum decem drachmas pendere: Marcellus & alij, duodecim; atque id genus alia, quæ in animo habuit non nudis solum coniecturis, sed ipsismet quoque mensuris, & ponderibus explanare. Heinc operam dedit, vt etiam quæcunque vbiuis gentium exstare nouit, antiqua vasa mensurarentur. Habendam autem censuit pretiosorum rationem magnam, quòd veteres in iis præsertim soliti fuissent affectare certa genera mensurarum, tum vt ea ratione commendatiora facerent, tum vt destinata sacrificiis, vel asseruata in templis (erant scilicet plerumque donaria) diuturniores moduli mensurarum efficerentur. Voluit proinde, vt Guilleminus per complureis mensis moraretur Parisiis, ad emetiendum pretiosa vasa, quæ ad S. Dionysium, & in cimeliarchiis præcipuis Ciuitatis asseruarentur. Expertus verò est præcipuè humanitatem Roissij, dum non modò capacitatem, ectypósque vasorum obtinuit; sed ipsissimum etiam vnum vas acceptum ferre coactus est; vnde à Peireskio literæ conscriptæ, plenissimæ simul gratitudinis, & inexhaustæ eruditionis, qua elegantissimæ callaturæ, adhibitique ornatus rationem fusè edisseruit. Sic quia Iacobus Gaffarellus vir & Hebræis literis, & aliis dotibus clarus, versabatur Venetiis, mensurari per eum curauit quæ pretiosa vasa aduecta ex Cypro,

1633.

& Constantinopoli, in S. Marci Thesauro habentur; idque cum illustris dynastes Eques Valletanus intercessisset, qui decretum à Senatu, exorante Peireskio, ut id liceret, impetrauit. Sic per Naudæum quoque egit de Rauennatibus impetrandis; perque Suaresium, de magno illo, qui apud Genuenseis, catino Smaragdino, Scela ipsis nominato; & per Menetrium, de pluribus, quæ nôrat Romæ asseruari. Quo loco taceri non debet accepisse illum dono Tryblium minus, siue cochlearium ex crystallo, à generosa, & supra sexum erudita fœmina Fœlice Zachia Rondenina, adiectis ad alias mariti Alexandri Rondenini literis, quibus laudatissima heroina per-eleganter testata est quanti faceret Peireskij virtutem. Est autem mirabile visum, quòd sub idem tempus Carolus Tabaretius Cadafalcus Diniensis profenescallus miserit ad ipsum, cochlearium, siue Tryblium maius, vnà cum trecentis numismatibus Gallieni sæculo cufis, quibuscum id fuerat repertum. Alia ut attingam, ver erat, cum Petro Seguierio per-illustri Præside in Sigilli Regij custodiam assumpto, Peireskio tum est gratulatus, tum literas ab eo accepit, quibus vir magnus testatus est nullas posse sibi gratiores, quàm à Peireskio obtingere, tum ut affine, tum ut viro, cuius summa virtus, rerumque peritia commendatissima foret. Eodem tempore Frater Valauesius delectus à Rege Massiliensium Viguerius, in eam ciuitatem concessit: quotannis nempe is magistratus init munus kalendis Maij, perseveratque toto anno Municipalis curiæ princeps. Aderam ipsi
interea

interea, dum accersitum quoque voluit Athanasium Kircherum Germanum, virum è Societate I E S V eruditionis oppidò magnæ, Auenione tum commorantem. Is perhibebatur eximiè callere Hieroglyphicorum mysteria: quamobrem ipsi adiutando tum varios libros transmiserat, tum Isiacæ mensæ superius descriptæ exemplum. Et quoniam eidem præ manibus erat insignis codex M S. hoc est auctor Arabicus, Rabbi Barachias Nephi, à quo dicebatur tradi ratio Hieroglyphicorum interpretandorum: idcirco illum exoravit, vt ad se accedens tum codicem ipsum, tum specimen quoddam interpretationis, notarumque suarum adferret. Cùm fecisset, dici non potest, quàm ardentem illum animauerit, vt coeptum opus perficeret, editionemque maturaret. Fuit deinceps vir Romam euocatus, vt succederet in locum insignis Mathematici Christophori Scheineri, quem Imperator penes se habere exoptauerat: fatigit autem Peireskius non modò apud Mutium Vitellescum Societatis I E S V Generalem, sed etiam apud Cardinalem Barberinum, vt & stimulos adderent, & satis otij facerent, quò id opus breui prodiret. Accersuit quoque eodem tempore Salomonem Azubium Carpentoraetensem Rabbinum, nihilo sanè doctrinæ specie antiquis illis inferiorem. Is, quas habebat, detulit Astronomicas Tabulas, à quodam Iudæo ante annos trecentos Tarascone conditas, & ad longitudinem, latitudinemque eius loci accommodatas. Quia verò nôrat quos labores nominatus antè Schickardus in restituenda Astro-

1633. nomia, Geographiâque exantlabat; ideò procurauit, vt Azubius exemplum earum Tabularum Hebraicè describeret, quod ad Schickardum mitteretur. Misit autem postea, simulque adiunxit interpretationem Azubij, nonnullaque Arabica, quibus ipsum iri delectatum, ex peregrina opera circa Historiam Tarichi de Persidis Regibus nauata, perspectum habebat. Quin-etiam, quia eius responsum ad Epistolas de Mercurio, prodebat illum neque vidisse opus per antiquum Aristarchi Samij, de Solis, ac Lunæ magnitudine, neque certum esse, an liber vsquam gentium reperiretur: ideò, cum ipse meminisset librum Græcè adhuc extare in Bibliotheca Regia, interpretationemque eiusdem Latinam, vnâ cum commentariis per Federicum Commandinum in Italia editam fuisse: ideò, inquam, & procurauit habere exemplum è codice Græco, & nullum non lapidem mouit, donec per Naudæum exemplum Latinum detexit, ac obtinuit; & vtrumque, vnâ cum variis circa cœlestia obseruatis congescit in fasciculum; quem tandem nihil tale expectans, & ne cogitans quidem, Schickardus accepit. Pari ratione sese gessit circa memoratum Hortensium, à quo cum nosset expeti exemplum Dialogorum Galileanorum, vt ea quæ ille de stellarum exilitate conscripserat, conferre posset eum iis, quæ ipse de simili argumento propter obseruatam Mercurij exilitatem differuerat: illicò exemplum conquisitum misit, vtróque ad virum nihil tale suspicantem destinauit. Pari erga nescio quem alium, à quo cum accepisset Alcorani exemplum totis votis

desiderari; impetrauit statim Gratianopoli, intercedente Dauide Lagnco, viro bono, ac erudito, & studiosorum planè studioso, quod ad virum, à quo nihil fuerat tale rogatus, mitteret. Pari etiam erga Claudium Gasparem Bachetum Meziriacum, qui post Diophantum editum, aliàque opera eximia, Gallicam operum Plutarchi interpretationem instaurare, castigationemque notis illustrare magno animo moliebatur. Cùm is enim significasset vitam Homeri per Plutarchum nunquam sibi Græcè conspectam, idque ad Peireskij aures peruenisset, dedit illico operam, vt ea vita exscriberetur è codice Græco, quem se vidisse meminerat in Bibliotheca Regia, & cùm re penè iam peracta, illam editam accepisset ab Henrico Stephano, ac præmissam volumini Poëtarum Heroïcorum, coëmptū statim misit volumen, cuius ac simul desiderati Scaligerani Eusebij, & recuperatæ nuper ex oriente Homericæ Iliados, cum notis quibusdam Porphyrij, aliarumque rerum non expectatarum Bacchetum participem fecit. Sed possent adferri sexcenta similia. Addo quòd exscribi curauit ex Bibliotheca Augustana, opera quædam B. Cyrilli, docto viro Ioanni Auberto, ad complementum editionem sacri auctoris, necessaria: ob quam etiam causam, euolui curauit Bibliothecas varias tam Hispanas, quàm Siculas; ac præ omnibus Vaticanam, è qua nonnulla adeptus est, quæ vt Holstenius percenseret, corrigeretque lubentiùs, procurauit vt Aubertus Parisiis vicissim censeret, & corrigeret aliquot Græcos Astronomos, quos expetitos Hol-

1633.

stenio ipse Peireskius ex Bibliotheca optimi Archiepiscopi Tolofani curârat exscribi. Addo quoque, cum iam Duchesnius admoueret seriò manum edendis Auctoribus, qui de Francorum Historia, & rebus Francicis scripserunt, obtinuisse illi Peireskium, præter non paucos sanè alios, tum Petrum, dictum Bibliothecarium, quem Naudæi sagacitate, diligentia, fœlicitate est adsequutus; tum Chronologica fragmenta Abbatia Sublacensis, quæ vt adipisceretur, Cardinalis Barberini auctoritatem, & Buccardi manum imploravit. Addo complureis etiam alios, eiusdem implorantis gratiâ, imperasse multos codices exscribi. In iis fuit Henricus Memmius, ille adeò illustris Præses, qui animi nobilitate genus superans, gentilitiam de literis, literatisque benè merendi sollicitudinem mirè fouet. Fuit etiam Comes Marchæuilla, à quo accepit Librum de variis Muhammedanorum Sectis, & ad quem præscripsit cuius notæ esse deberent cælaturæ, camei, numismata, & id genus cætera, ex oriente expetita. Fuit memorata Fœlix Zacchia, à qua monumenta aliquot Genuensium familiarum obtinuit. Fuit, ea occasione, Iulius Pallauicinus, ipse Genuensis, à quo volumen integrum de eisdem familiis habuit; præter quæsitæ alia ex Petro Maria Boëro, quicum illi fuit perpetuum commercium; fuère alij, ex quibus quæsitæ antiquitates Hadriæ, Pisæ, aliarum insigniorum Urbium; sed memorare omnes molestum. Non est verò heic prætereundum, quòd cum iam antè agitalset curam inducendæ, propagandæque per Europam

Copticæ linguæ, ac iam Salmasius, Petitusque ex 1633.
paucis libris communicatis in ea plurimum profecif-
sent; adiecit volumina plura, ac mirè fategit, vt Pe-
trus Valles commodaret Vocabularium, quod ex
oriẽte aduexerat, vt illius interpretationem, editio-
nemque per Salmasium ad id paratum procuraret.
Cum non obtinuisset, adhortatus est, vt saltem Kir-
chero illius copiam faceret, qui & Romæ præsens,
& linguæ iam gnarus, incumbere in eam rem posset.
Cæterum magnam concepit spem tum Copticorum,
tum aliorum præclarorum voluminum ex oriẽte
obtinendorum, cum accepit exemplum prodeuntis
tum primùm in lucem Epistolæ B. Clementis ad Co-
rinthios scriptæ, & nuper ex Ægypto, Constanti-
nopolisque in Angliam allatæ; cumque sub ipsum
met tempus vir omninò bonus Ægidius Lochiensis,
è Capucinorum familia, ex Ægypto rediit, vbi toto
septennio linguis Orientalibus operam nauârat. Is
nempe magna exultatione exceptus à Peireskio, à
quo non parùm subsidij in ea regione acceperat, in-
dicauit codices raros in Cœnobiis variis exstanteis.
Memorable autem est, visam ipsi Bibliothecam
octies mille voluminum, quorum pars non exigua
præ se ferret æui Antoniani notas. Quandoquidem
verò inter cætera animaduertisse se dixit Mazhapha
Einok, seu prophetiam Enoch, declarantem ea, quæ
ad finem vsque sæculi euentura sunt, Librum Euro-
pæ pridem inuisum, illeic autem caractere, ac idio-
mate Æthiopico, seu Abyssinorum, apud quos is
fuerat seruatus, conscriptum: ideo Peireskius sic fuit

Ll. iij.

1633. accensus eius, quoquo pretio, comparandi studio, ut nullis parcens sumptibus, ipsum denique sui fecerit iuris. Cum porrò idem optimus vir mentionem obiter fecisset insignis incendij, quod in Semo Æthiopum monte eodem tempore contigit, quo Vesuvianum in Italia; idcirco varia edisseruit de canalibus subterraneis, quibus communicare possint non modò aquæ, sed etiam ignes, atque adeò Veseuus cum Æthna, hic cum Syria, hæc cum Arabia fœlice, ista cum regione Erythræo vicina, in qua Semus mons: idque seu series quædam rupium incuruatarum canales faciant, seu ipsi ignes in rimas subeuntes vias sibi aperiant, & canaleis creent, bituminosâque suffumigatione incrustationem obtendant, quæ aquam marinam superpositam arceat. Igneis autem subterraneos aperire sibi vias, indicio esse montem Puteolanum tempore Pauli tertij, aliòsque aliis temporibus eruptione ignium creatos. Incrustationem verò illam interdum abrumpi, ita ut aqua subeat, indicio esse, quòd tempore Vesuviani incendij littus Neapolitanum aliquantisper resiccatum fuit, reuolvente interim monte absorptas hiatus aquas, verùm admista materia combustibili, ignescentis. Sic postmodùm etiam est interpretatus Torrentem illum igneum, qui ex monte Æthna defluxit anno integro, decurrens summo cum ardore ultra duo, triave milliaria, latitudine passuum quingentorum, misto fluore ex sulphure, sale, plumbo, ferro, terra. Desinente anno suauissimum habuit detinere domi per aliquot dies celebrem Poë-

tam Santamantium, cum Duce Crequio Roma redeuntem. Cum fuerit verò mirificè illius lepore, ac venustissimorum poëmatum recitatione delectatus; lætitiã tamen præcipuè duxit ex recitatis præclaris rebus, quas partim ipse, partim frater in suis in Indiam, aliàsque regiones peregrinationibus obseruassent. Retulit, inter cætera, fuisse sibi visa in Iaua maiora animalia quædam, quæ forent naturæ, homines inter, & Simias mediæ. Id cum plerisque non videretur, protulit Peireskius quæ ex Africa potissimum acceperat. Significârat nempe Natalis, medicus antè memoratus, esse in Guinea Simias, barbâ procerâ, canâque, & pexâ propemodùm venerabilis; incedere ipsos lentè, ac videri sibi præ cæteris sapere: qui maximi sunt, & Barris dicuntur, polle-
re maximè iudicio; semel duntaxat quidpiam docendos; veste indutos, illicò bipedes incedere; scitè ludere fistulâ, citharâ, aliisque id genus (nam quòd euerrant domum, conuertant veru, pinfant in mortario, aliâque ratione famulatum præstent, haud reputari admodùm) scæminas denique in iis pati menstrua, & mares mulierum esse appetentissimos. Arcosius verò (qui hisce annis nuncupauit ipsi libros varios, vt Memoriale principum, Commentarios politicos, Relationem de Africa) literis quibusdam exposuerat quidnam Ferrariensi cuipiam contigisset, cum in regione Marmaricæ, Angela dicta, versaretur. Incidit nempe quadam die in Nigritam canibus venantem homines, vt visum, siluestreis. Capto, cæcòque illorum vno, inhumanitatem Nigritæ incre-

1633. puit, qui in suum genus ita sæuiret. Ille verò, falleris, inquit, nam hic non est homo, sed bellua homini persimilis. Quippe solâ pascitur herbâ, intestinaque ouina habet, quod vt credas meliùs, rem ecce; simulque abdomen aperuit. Sequenti die rursùs venatum, captique mas, & fœmina. Huic mammæ ad pedis longitudinem: cæterà mulieri simillima fuit; nisi quòd intestina quoque herbis oppleta, & cuiusmodi ouis, habuit. Totum vtrique pilosum corpus; sed pilo breui, ac satis leni. Ista de Africa insinuant, vt attexam commercium, quod incunte
1634. proximo anno Peireskius instituit huiuscemodi occasione. Vermellius quidem Monspeliensis, initio gemmarius, sese militiæ dederat, opibùsque dilapidatis, ad priorem artem reuersus erat; cùm monilibus variis corrogatis, discessit naui Massiliensi in Ægyptum, & occasione proxima in interiorem vsque Æthiopiam. Cùm gemmas, totâmq; pretiosam supellectilem eò transtulisset, etiam Reginz Abyssinorum, cui ornamenta Europæa placuerunt, innotuit; & iam in aula celebris, ipsi quoque Regi ignotus non fuit. Contigit intereà, vt Rex arma moueret aduersus quendam Imperij hostem, apparantem exercitum militum quinquaginta millium. Vermellius autem, inita quadam cum Rege familiaritate, poposcit ab eo licentiam erudiendi solùm breui tempore militum octo millia, pollicitùsque est se parua ea manu illas inimici copias euersurum. Rex, animosum, industriùmq; ratus, illi annuit; ipse verò & delegit, & ita exercuit milites concessos,
methodo

methodo Hollandica iis regionibus incomperta, vt 1634.
tandem vireis illas ingenteis fœlicissimè fregerit. Re-
uersus victor, Præfectus fuit totius Regni militiæ,
ac tum ad amicos Massiliotas scripsit, vt curarent ad
se transmitti libros aliquot, ac militareis præsertim,
quasdamque etiam imagines, tabulâsque pictas, &
alia id genus. Id igitur vbi rescivit Peireskius, cer-
tûsque fuit amicos illos nihil simile curaturos, appa-
rauit vltro, misitque ad virum, tum liquores odo-
ratos, & exquisitissima elaboratione eductos ex gel-
semino, rosis, arantiis, gariophilatis, munera Regi-
næ pergrata futura: tum imagines, tabulâsque, &
icones varias Regum, Reginarum, virorûmque, &
fœminarum illustrium; ac magnam librorum con-
geriem, sed Mathematicorum præsertim ex archite-
ctonica militari, ex vulgari architectura, ex perspe-
ctiua, & cæteris. Nempe indignum esse duxit talem
fortunam deserere, ac virum tam procùl conspicuum
pro viribus non adiutare. Cùm confidisset autem
illum gratissimè id accepturum, licere opinatus est
petere ab eo libros aliquot Æthiopicos, inscriptio-
neis obuias, descriptionem Amaræ montis, itemque
rituum Religionis, vasorum, & similium, quæ Eu-
ropæis sciret ignota. Atque hoc quidem molieba-
tur, cùm interim distraheretur mira sollicitudine,
quòd aliud quidem Senatui, aliud Marefcallo Vitrio
Proregi placeret. Inter hæc etiam excipiendus fuit,
assiduitatèque, & officiis demerendus Franciscus Co-
mes Noallius, qui Regius Orator cùm pergeret Ro-
mam, aliquot diebus tum Massiliæ, tum Aquis-Sex-

1634.

tiis substitit. Ut taceam, quòd illo secum deducen-
 te Iuuenem supra ætatem medicæ doctrinæ, pra-
 xeosque peritum, Petrum Michonum Burdelotium,
 voluerit Peireskius plusquam obiter eius consuetu-
 dine frui, tum ob doteis proprias, tum ob interce-
 dentem cum erudito illius auunculo Ioanne Burde-
 lotio amicitiam. Excepit quoque non multò post
 Pontificis Nuntium Georgium Bolognetum, cum
 in Galliam adueniens Aquis-Sextiis faceret iter. Me-
 morabile autem est, quòd, cum is fortè Peireskium
 occupatum reperisset circa nescio cuius oculi anatomi-
 am, interesse ipse voluerit, curiosèque cognosce-
 re singulareis speculationes. Scilicet ille tenebatur
 infatiata auiditate noscendi visus organum, germa-
 numque locum, in quo visio ex impressione, refle-
 xionèque imaginis peragitur: vnde ex auium, pi-
 scium, quadrupedumque generibus vix obtineri vl-
 lum potuit, cuius oculi dissecti non fuerint, vt in
 quo vel congruerent, vel dissiderent, adnotaretur.
 Non tacendum verò, quòd, vt mihi, quem ea in re
 adiutorem voluerat, vberius gratificaretur, omnia
 copiosè perscripserit ad Franciscum Luillerium Re-
 giarum rationum Parisiis Magistrum, quem amicum
 mihi singularem nôrat, cuiusque eruditionem, can-
 dorem, affectumque in bonas artes, & in æquita-
 tem, omnemque virtutem, si hoc loco attingerem,
 non alio sanè facerem fine, quam ad insinuandum
 eius amicitiam Peireskio quoque carissimam non
 immeritò existisse. Quia res porrò valdè percre-
 buit, neque de ea tamen planè constitit; ideò vide-

tur operæpretium quid id fuerit commemorare. Inter antiquiorem sententiam, quæ statuebat visionem fieri in humore crystallino, & recentiore, quæ in tunica retina, Peireskius mediam elegerat, in humore vitreo fieri opinatus. Quippe cum dignum existimaret facultatem visus suo munere fungi circiter medium oculi, ac in eo loco, vnde rei imaginem in suo situ spectare posset; idcirco hunc locum designauerat intra humorem vitreum, qua parte radij ipsarum rerum traiectione per crystallinum, & reflexi ex retina, in vnum quasi centrum coirent. Ratus enim crystallinum sua conuexitate inuertere imaginem, suspicatus fuerat retinam sua concavitate eandem restituere: quare & debere facultatem in eius concavitate centro residere, vnde imaginem è retina reflexam, restitutamque, atque adeo rem in suo situ naturali contemplaretur. Id animo cum infixisset, superesse solum censebat, vt veritatem eiusmodi restitutionis exploraret. Cum primùm ergo concessum est per ferias Paschaleis nonnihil interquiescere, exercere cœpit anatomicos in generibus animalium variis. Vniuersè autem apparuit, posticam illam, interiorè que circumductionem oculi speculum esse concavum, propter inuersam tam candela, quàm aliorum quorumlibet obiectorum reflexionem. Id scilicet, ita exemptis anterioribus tunicis, omnibusque humoribus, vt tota illa capacitas in suo situ perseveraret. Tunica enim choroidi diuersimodè colorata politura inest veluti metallica, quæ splendescat facillimè, adiutante humore atro, quo

Mm ij

1634. à tergo imbuitur, & conferente nigrítie, qua interior circumductus, antrorsum quasi illinitur, vt lux, aut imago impacta in id speculum, fortiùs, distinctiùsque in illo pingatur. Cùm choroidem verò dico, non excludo Retinam, quæ difficillimè quidem, & in paucis oculis sic illi adiuncta conseruari potest, vt cum humore vitreo exeunte non loco excedat, colligaturque, & appareat, quod reuerà est, nerui optici dilatata productio: at vbi tamen choroidi adiuncta tenetur, adeo tenuis, terfa, pellucida est, ac potissimum quidem humectata, vt vna, eademque videatur esse superficies, vnum, idemque speculum, in quo imagines rerum imprimantur. Tametsi verò opticus, seu retinae medium, non respondet è diametro apertæ exterioris pupillæ (paullo enim inferior est) respondet tamen medium postici illius colorati, & metallici splendoris, qui circulo quodam tanquam horizonte dirimitur ab anteriore obscuritate. Cæterum Peireskius mirè exsultauit, cùm post humores omneis eductos, appensoque deinde crystallino, & in locum penè suum restituto, imago candelæ obseruata est pingi interiori in retina, non inuerso, sed recto situ; ac rursus, cùm fundo ita illustrato, vt crystallinus ex eo solo posset lucem accipere, inuersa per retinam imago, deprehensa est in crystallino ipsam excipiente erecta. Planum quippe duxit coniecturam suam vndequaue successisse; vnde vt illam magis firmaret, conquisiuit vitra, & specula varia tam conuexa, quàm concaua, tam reflectentia, quàm transmittentia; etiàmque varias

phialas, in quibus variè comparatis, mirum dictu 1634.
est, quàm multa, quàmque repetita perfecit experi-
menta. Non facilè porrò dimoueri potuit à me-
morata sententia; meminíque solùm, cùm obiice-
retur facultatem visus intra oculum confidentem
non respecturam foràs versus ipsas res, sed intrò
versus speculum, atque adeò dici non posse verè
conspicere res ipsas, præter nonnulla alia, quæ vi-
sionem in retina probabiliorem facerent; memini,
inquam, eò adductum, vt existimaret posse faculta-
tem, suam functionem exserere non in retina, non
in crySTALLINO, non in vitreo solo: sed in tota illa
humorum, tunicarúmque capacitate. Sic immutauit
etiam nonnihil opinionem de myopum, senúmque
perspicillis præconceptam. Cùm obseruasset enim
imaginem specillo concauo traiectam ampliari, con-
uexo verò contrahi; existimârat myopes ideo spe-
cillis concauis vtí, quòd ampliatione indigeant; se-
nes conuexis, quòd contractione. Postquàm verò
monitus fuit oculum in loco papyri collocatum,
contractum videre obiectum ex concauis, ampli-
ficatum ex conuexis (nempe quòd ea speciem ita dif-
trahant, vt pauca partium obiecti partes incurrant
in oculum, vnde id contractum appareat; ista verò
sic contrahant, vt eiusdem partis plures partes ineant,
vnde dilatatum videatur) tum opinionem sic ten-
perauit, vt opus esse censuerit ampliatione contractio-
ni mista. Ne memorem quòd myopibus humore
vitreo abundantibus vitra concaua ideò profint, vt
radiorum decussatio vltra crySTALLINUM facienda pro-

1634. moueatur versus retinam : senibus eodem humore nonnihil consumpto , conuexa ideò conferant , vt eadem decussatio ab eadem retina non-nihil abducatur , quasi visio fit elicienda in moderata ab ipso puncto decussationis distantia , eadem ratione qua in Telescopio debet oculus ab illo non-nihil abesse ; quod à Scheinero ostensum est. Sed quæcunque tandem fuerit veritas, aut incertitudo sententiæ, præstat heic referre nonnulla , quæ nescio an prorsus, an satis obseruata priùs fuerint. Constitit nempe crystallinum non in omnibus animalium generibus agglutinari , cohæreréque cum ciliari circuitu : sed in variis piscibus vitreo veluti innatare ; ac in Thynnis specialiter sustentari solùm duabus ansulis , quarum altera ab optico vsque neruo producat. Constitit rursus crystallinum figuræ esse in variis animalibus variæ. Nam tametsi in pluribus quasi lenticularis sit, in piscibus tamen magis accedit ad globosam figuram, in volucris vero minùs. Quin etiam in Thynno planè sphericus est posteriore parte ; antrosum autem planus esset , nisi , relicto circum margine, attolleretur in medio portio quædam globi longè amplioris , quàm posterior ; diametris nimirum existentibus in sesquialtera proportione. Cùm idem verò margo visatur in oculis quarundam auium , ac potissimum Aquilæ ; in quadrupedibus tamen, ac in homine nullus est ; sed cùm pars posterior sit portio minoris globi, quàm anterior, segmenta cohærent eodem ambitu , diametris globorum excedentibus , proportionis , in oue quidem , quasi sesqui-

sextæ, in boue quasi sesqui-quartæ, & in aliis alterius. An verò illæ portiones non globorum sint, sed parabolæ, figurarumve aliarum, difficile sanè iudicatu est; ac præsertim quia mortuo animali humor flaccescit, collabiturque, & seu digitis tractetur, seu suspensus teneatur, seu supra papyrum resideat, vix potest non deflectere à natia sua figura. Constitit præterea in genere piscium humorem aqueum vel nullum esse, vel certè perexiguum (in Thynno certè, ac Pelamide, Mustella, & quibusdam aliis nullus vnquam inuentus est) vitreum verò copiosum esse. In genere autem tam auium, quàm quadrupedum, nocturna illa animalia veluti Bubones, ac Feleis plurimùm aqueo abundare, paucissimùm vitreo. Constitit quoque non pro ratione magnitudinis animalis, magnitudinem esse oculi. Nam cum aues pro corporum, capitumque mole maximum possideant, vti Aquila, quantum penè ouis; in piscibus tamen Delphin, qui mille libras pependit, longè minorem oculum habuit, quàm Thynnus, qui trecentas solùm; & species Phocæ, quæ visa est esse prima Rondeletij, cum pependisset librarum circiter octo millia, non habuit tamen oculum memorato Thynno maiorem. Vt missum faciam, quòd cum Peireskius nullo non studio procurasset obtinere oculum Balænæ, ex iis, quæ immanes capiuntur in mari Aquitanico, retulit interea religiosus vir Iosephus Antonius Dominicanus Massiliensis, qui non ita pridem vnus capturæ interfuerat, oculos ipsius vix fuisse humanis maiores. Cum id verò de-

1634.

1634. miraremur, mirabilius aliud subiunxit, scilicet, illud animal, cum os habeat adeò vastum, vt exempta lingua (ex qua sunt libræ olei mille, & sexcentæ expressæ) potuisset eques, haud palatum vertice feriens, ingredi, (nimirum quasi naus illa in os Balænæ Lucianicæ) gutturis tamen fuisse adeò angusti, vt vix potuisset capere simul duos ex illis pisciculis digito auriculari non maioribus, quos Mellitas vocant, quorumque magna copia deprehensa in ore est. Nimirum fortasse heic hæreo; sed cum nonnulla sint relata ex iis, quæ Peireskiius in alienis obseruauit oculis, æquum est sanè subiici quæ in propriis obseruauit. Animaduertit siquidem oculos suos sic excipere imagines rerum, vt asseruarent illas diutiùs, & maximè quidem cum à somno humescerent. Sic expertus est millies, cum respexisset in fenestram clathris ligneis, quadratulisque papyraceis interstitam, circumferre sese deinceps illius formam in oculis; sed cum eo discrimine, vt si clausos quidem contineret, tum clathros obscuros, & quadratula candida, cuiusmodi conspecta fuerant, videre adhuc videretur: si autem apertos in parietem non valde clarum conuerteret, tum obscura quadratula; clathros verò eius candoris, cuius paries, contueretur. Idem apparebat discrimen, si in vesteis nigras, sed aliqua tamen luce illustratas, direxisset oculos; videlicet quadratula nigrore vestium erant nigriora. Idem, si in apertum librum; characteres enim clarè discernebat, quæ obseruabatur clathrorum, non quæ arearum quadratarum species. Ex quo argumentatus

tus est mirum non esse, si splendor lucis, & candor
niuis hebetent visum, excæcaréque etiam valeant, 1634.
vt historiis proditum est; cùm illa non admodùm
uiuax papyri albedo organum ita vitiet, vt facultati
quasi velam non statim arcendum obducat. Existi-
mârat autem, vt lux Solis vnà cum ardore, Bononiensi
lapidi imprimitur, ita lucem, candorémve humori
vitreo imprimi, & propter corpulentiam vmbra-
m sui quandam creare: sed opinatus est postea appa-
rentem exterius vmbra non à crassitudine lucis,
candorisve productam, sed affectam ex vitio, quod
contrahi possit, non in vitreo solùm, sed etiam in
aqueo, & in crystallino præsertim. Ad-hæc, rei ob-
iectæ species in oculis eius sic geminabantur, vt præ-
ter primariam, clarâmq; aliam secundariam, at-
que obscuriorem insinuantem se ad latus prioris vi-
deret. Sic libro aperto, aut in pagina, dum aliquid
scriberet, ita disertè intuebatur, & marginem album,
& linearum initia, vt digito tamen citrà, seu in mar-
gine, obscuriora alia initia contueri sibi videretur.
Quin aliquando etiam in montem Soli occiduo
obuersum spectans, tergemina eius speciem vidit,
vt & multiplicem in filo; quod primam ipsi ansam
fecit attendendi ad cætera. Cùm nosset porrò me
pridem esse in ea sententia, vt oculorum amborum
axes nunquam coëant, sicque angulum in re visa
(vti recepta apud omnes fert opinio) non faciant,
sed perpetuò parallelismo incedant, vnusque solùm
oculus, altero otiante, dirigatur in rem visam (is
scilicet natura duce, qui à natura obtigerit melior,

Nn

1634.

cùm vt manuum , sic oculorum alter semper valentior sit) adeò proinde , vt visione , quam distinctam vocant , solus videat , licet alius possit eâ videre , quam confusam : cùm id , inquam , nosset , mirè exultavit , quasi factò aduersus illum parallelismum experimento. Quippè oculos aliunde immotòs alternatim claudens , & aperiens , animaduertit speciem dextram in sinistram , & sinistram in dextrum ferri , sicque decussationem fieri parallelismo repugnantem. Et monuì quidem ipse , vt attenderet dextram , seu distinctam speciem pertinere ad sinistram , qui fuit illi potior ; sinistram , seu confusam ad dextrum , qui imbecillior ; dirigi verò vnicum axem , nempe ex oculo sinistro ; speciem autem in dextrum non directè , sed obliquè incidere , sicque decussationem creare : quo modo res omnes geminæ videntur , cùm detorquemus oculos , existente nempe visione vtriusque oculi confusa , propter obliquum solùm allapsum : verùm non planè conqueuit , imò etiam est opinatus posse inter obseruandum cœlestia discrimen contingere , si vnus pinnaeidia dextro oculo dirigat , & alius sinistro : nec sibi factum putauit satis , donec Schickardus ea de re litteris suis securum fecit. Mittamus verò tandem ista , & attingamus alia , quæ per idem tempus multa obseruauit. Eiusmodi fuère imprimis venæ in menterio Lactææ , quarum iam antè meminimus , quasque rursùs , in quotquot licuit animalibus , requisit. Quoniam autem illas discerni nisi in animali viuo , aut palpitante adhuc non posse , tum ex

Asellio inuentore, tum ex factis compluribus disse- 1634.
ctionibus nouerat, resque propterea in homine,
quem viuum dissecare nefas, inobseruabilis videba-
tur; non ideò tamen desperauit, quin, si paucis ho-
ris à suffocatione, interanea disquirerentur, vestigia
huiuscemodi venarum sese proderent. Quamobrem
damnatum suspendio procurauit primùm, antequàm
iudicium capitale pronunciaretur, securè, & egregiè
pasci (vt nempe esset vnde chylus lactesceret, quo
tempore requireretur) ac inde, non nisi horâ cum
semisse post suspendium exspectatâ, cadauer deuehi
curauit in anatomicum theatrum. Præstitum est ve-
rò eâ diligentia, vt aperto abdomine venæ albescen-
tes apparuerint, vtque ex nonnullis resectis colligi
potuerit liquor lacteus; quod profectò visum est
mirum. Hæc præter, sollicitus fuit, vt obseruaren-
tur variæ scaturigines ventorum. Nam primùm qui-
dem opinatus fuit ventos ex Aristotele terrenos esse
halitus, qui ex offensus aëris frigidioris repercussi,
transuersum prorumpant, &, pro conditione vallis,
aut alterius loci, vnde prodeunt, aut quem offen-
dunt, in boream, aut meridiem, ortum, vel occasum
ferantur: verùm tam multas expertus est in ea sen-
tentia difficultates, vt ad materiam halituum recur-
rendum censuerit, examinandumque, num, exempli
gratiâ, vitriolum, halinitrum, bitumen, sulphur, &
similia, dum exhalantur, conditiones, varietatésque
ventorum subeant. Quamobrem obseruari voluit
tam mirabileis quosdam ventos in suis originibus,
quàm proprietates ipsas locorum, attendendo ad

N n ij

1634ª mineralia, fossiliâque omnia, & plantas congeneas. Heinc destinavit Peirescum versus eruditum medicum nomine Malianum, qui in Coyero monte obseruaret antrum, è quo frigidus prodit ventus, tantò minùs sensibilis, quantò ad originem acceditur propiùs: cuiusmodi etiam obseruatus est in hiatu boreo Montis-ventosi. Vt obseruaret quoque exstantem non procul lacum Legnium, è quo dum exoritur fumus, nubes haud-dubiè creanda est, quæ sit breui in tempestatem sæuissimam exoneranda; quod memorant etiam de lacu Pilati in Delphinatu, & de alio in Pyrenæis. Vt denique ea occasione obseruaret fontem, qui ad Collem-martium statis interuallis effluit, ac subsistit; nimirum octies circiter intra spatium vnius horæ. Sic per Bulæum virum doctum, obseruari curauit ventum Ponthiam, siue Ponticum dictum, ad occasum Alpium Cottiarum, oppidumque dictum Nihontium. Is flat à borea secundum fluuium, & neque leucæ quadrantem secundum latitudinem excedit, neque secundum longitudinem, cursumve, dimidiam, aut integram leucam: nisi quòd nonnumquam factus vehementior plureis superat, Rhodanumque etiam attingit. Quotidianus est; & dum flat, non intermittitur, aut fluctuat; sed vniusmodi est tenoris. Oritur hieme sub mediam noctem, & in nonam vsque decimamve matutinam constat; æstate, ab aurora in octauam; vere, & autumnò, à quarta in meridiem. Est autem per hiemem præsertim violentus, maximèque reflante austro; interdumque frigidus adeò, vt, ipso

vigente, aqua in aëre congelat. Ventus alioquin 1634.
saluberrimus; vt sunt etiam eiusdem loci fruges, fru-
ctus, nonnulli fontes. Sic per Autelmum Foroii-
liensem, virum Sacerdotem, omninoque bonum,
obseruari ventum, qui ad Malignonum montem
nascitur, nec decliuitatem illius excedit; itémque
conflictum Vulturii, & Cori, qui ad promonto-
rium Rufum occurrentes, sese ibi mutuò conficiunt.
Mirabile id sanè; sed non minùs illud, quod Vul-
turnus illic salubris, & fruges perficiens, insalubris
est, frugésque adurit Aquis-Sextiis; & Corus ex op-
posito: ac rursus, quòd Cannis obseruatum est à me-
morato antè Meynerio, nullos planè ventos ex car-
dinalibus flare, sed laterales solummodò; cùm aliis
locis secus contingat. Sed magnum nimis foret tæ-
dium, si talia plura congererentur: nisi taceri fortè
non debet, quòd qui vtrisque subeunt foramen
Lansonium, Pausilyppæo similem, ventum exeuntem
vtrisque sentiunt; argumento quod extrorsum efflet,
non introrsum insiliat. Rursus, non minùs curiosus
fuit, vt attenderetur ad motum maris Mediterranei,
quem cùm ad nostras Europæ oras versus occasum
esse constet, exploratum voluit, num ad oras oppo-
sitæ nobis Africæ versus ortum foret: idque obser-
uando præsertim regionem, qua in fluminum ostiis
arena aggeritur; cùm soleat in eam egeri, in quam
maris aqua fluuiatilem trudit. Exemplo ipsi erant
arenæ, quas vberes Rhodanus vehit. Mare quippè
illas propellit in oram Occitaneam, quæ propterea
facta importuosa est; nam vel à solo tempore D. Lu-

1634. douici, mare recessit ab oppido Aquis-mortuis, integrâ leucâ. Et quamuis arenæ Argentei fluuij in orientis oram propulsæ videantur, ac Foroiuliensem portum compleuisse; sentiebat tamen ideò factum, quòd sinus Grimaldicus, seu San-torpetianus consequenter situs, copiosiore aquam alliciat, & interpositum promontorium gyrationem efficiat; quæ Argentei aquam, limûmque in auersam seu orientalem plagam, compellat. Eadem occasione adnotatum voluit marinum æstum, quisquis is esset, & in mari Hadriatico, & in quibusdam Africæ oris. Cùm ex disquisitis autem variis Mediterranei motibus, circuitibusque, constitisset aquam perpetuò ex Ponto Euxino per Bosphorum Thracium, Propontidem, ac Hellespontum in Ægeum ita influere, vt non modò Smyrnæ, sed etiam in Creta, imò penè ad Africam illius motus posset agnosci: cùm item constitisset Oceanum Atlanticum per fretum Gaditanum continuò influere: quippe sextante solum spatij intercepti ad ipsa littora, reciprocatio fluctuum est: toto verò besse intermedio perpetuus est Oceani in mediterraneum influxus: cùm de his inquam constitisset, recurrendum esse necessariò censuit ad canalis subterraneos, quibus mare Mediterraneum cum Oceano communicet, & ad libellam reducatur. Nempe eadem ratione volunt Hyrcanum, siue Caspium mare vndique conclusum, nec tamen exundans tot exceptis fluminibus, communicare cum Euxino per meatum subterraneum, quo aquæ scaturiant ea parte, qua medius Euxinus dulcescit, cui-

que ex Aristotele, nomen est *Baïa*, seu profunda 1634.
Ponti. Contigit ad hæc per illam ætatem diuer-
simodè fulminare. Cùm mea autem foret opinio
ignem fulmineum, quo terrena feriuntur, non emit-
ti procùl ex alto, sed proximè ex nubis glomo eius
materiam continente, transferentéque, erumpere;
voluit ipse eam flammulam, tametsi rem fluxam, tan-
tâ extrudi vehementiâ, vt ex regione aëris media,
inextincta perueniat ad terram, vbi vim miram ex-
ferat. Adiecit, cùm ante triginta sex annos altare
maius Capuccinorum Aquensium ictu fulminis fuit
disruptum, versatum se in vrbe fuisse, & pertranseun-
tem, casu quodam, plateam dictam Prædicatorum
habuisse oculos in cœlum, ac in eam regionem con-
uersos. Quod mirabile verò fuit, obseruasse se in
aëre medio, manipulum quendam radiorum igneo-
rum, vtrimque partim directorum, partim vndulan-
tium; eo planè modo, quo antiqui pinxerunt ful-
men in manu Iouis. Ac nihil attinet quidem me-
morare quid repositum fuerit; referendum potiùs,
quòd cùm fulmen deiecisset crucem è fastigio turris
campanilis D. Ioannis, ferrum infernè lapidi im-
pressum deprehensum fuit habere circum rubigi-
nem, seu crustam ferrugineam vi magnetica maxi-
ma pollentem. Ac mirati quidem non sumus de fer-
ro, quod per aliquot sæcula expurgatum, contra-
xisse vim poterat: at recrementum ipsum ferri tan-
tundem potuisse, fuit stupore dignum. Habuit in-
terea ex Africa semina, plantasque, & animalia non-
nulla. Ex his nullum maius, pulchriùsque Alzarone:

1634. nuncupato, quod summo ore, caudaque taurum, cætera ceruum referebat. Cornua illi nigra, erectaque, & futura miræ, ut perhibebatur, altitudinis. Animal velocissimum, & quod non potuisset, nisi ab ipso vberè, capi. Illud verò diù non detinuit; sed postquam satis obseruauit, proque votis depictum habuit, ad Barberinum Cardinalem misit. Accepit autem non multò post similis animalis spoliū à Comite Marchæuillæo Constantinopoli redeunte, eaque occasione experiri voluit (& nescio tamen quid interturbârit) num pelli eius animalis idem contingeret, quod ceruinæ. Constabat enim pellem cerui, si fuerit à coriariis in fundo cuppæ constituta, suppositaque tam bubularum, quàm aliarum ingenti aceruo, non conquiescere, ex quo primùm infusa aqua fuerit, donec sese subduxerit, omnibusque euolutatis, se cumulo toto superiorem statuerit. Cum id miraremur, retulimus causam in ampliore pilorum cerui, quàm cæterorum cavitatem (singulos enim pilos esse canaleis, siue tubos quosdam declarant microscopia) adeò ut, illi aère oppleti, & intra aquam constituti nixum faciant, instar scilicet vesicæ inflatæ. Credibile quoque id non parùm ad animalis celeritatem conferre, dum propter calorem ex motu, ea capacitas spiritu diffatur; ut probabile quoque est conferre in volucribus eam pennæ partem, quæ caua, spiritu impletur, iuuatque, ut aues faciliùs sustententur in aère. Sed attigisse id sufficiat. An subiiciam verò quòd Peireskii voluit supra domus suæ fastigium locum idoneum construere, è quo abundè

abundè eminente quicquid foret cœlitùs obserua- 1634.
bile notaretur? Quàm multa certè obseruata ex eo
fuerint, non est heic referendi locus: verùm reticere
non potest insignis lætitia, quam cepit, cùm inde
attendit ad Martem occultantem stellam, quæ ex-
trema est in Virginis ala. Permouerat scilicet illum
quod narraueram obseruatum mihi superiore De-
cembri Iouem occultantem Geminorum Propoda;
adeò vt diebus aliquot manè, vesperèque telescopia
inspectus, deprehensus fuisset transiisse illi ad au-
strum, non amplius quàm minutis quatuor, die eius
mensis decimanona, ac hora vndecima matutina. Et
cùm die octaua Iunij sub vesperam admonuissem il-
lum, fore vt Eclipsin non absimilem per Martem
conspicere posset, tum maxima alacritate aduigilare
constituit, neque discessit, nisi post elapsam mediam
noctem, cum horæ besse; quo tempore Mars fuit
stellæ coniunctus, præteritque ad austrum non am-
plius, quam sesquiminuto. Sed & dici debet lætitia,
qua apud se habuit Thomam Campanellam, philo-
sophum celebrem, quo obseruanda tempore fuit,
(nempe sub Nouembris initium) Mercurij cum So-
le coniunctio. Quippe is esse testis potuit inconspe-
ctum fuisse sub Sole planetam in coniunctione pro-
pè centrali; argumento, quòd tum directus supra
Solem exstiterit, quemadmodum retrogradus visus
fuerat priùs sub Sole; quòdque proinde motu suo
ipsi Soli circumducatur, non verò feratur in Epicy-
clo nos inter, & Solem detento. Simili fanè obser-
uatione id euiceramus Parisiis, ante duos annos,

O o

1634.

cum semisse, ut pote sub finem Aprilis. Cæterum qua humanitate Campanella exceptus fuerit, haud explicari facile potest. Recipiens enim sese in Galliam, non prius appulit Massiliam, curauitque aduentum suum renunciari Peireskio, quam missâ leticâ accersitus est in ipsius ædeis, & curatus egregiè per aliquot dies, dimissusque Parisios partim leticâ, partim curru, non modò ab illo habuit literas, quibus pecuniam Lugduni acciperet; sed accepit etiam discedens quinquaginta aureos, adeò ut tanta beneficentia obrutus, & quasi suffusus, testatus fuerit se prius quidem habuisse satis constantiæ, ut per tormenta sæuissima continere lacrymas posset; at non habuisse, quando est virum adeò mificum expertus. Spectare hûc putes, quod poitea inferuit in Tomum secundum suorum operum, ac sub Oeconomicorum finem. Nam, *haud negem*, inquit, *amicos splendidâ excipiendos esse mensâ, sed frugaliter, & cum opus habent: eumque amicum potius reputabis, qui tibi pecuniam suam, quam qui vitam suam offert: veluti mirificus Fabricius, Dominus de Peresc, Gallorum decus, & Philosophorum, & clarorum virorum Meccenas, & perennis hospitalarius, exemplar est mundo.* Quibus nempe diebus ille est apud Peireskium commoratus, tum alios diuersanteis vidit, tum generalem apud Augustodunenseis Proprætorem Montagutium, qui loca Prouinciæ sacra inuisens, inuisurus quoque eum fuit. Is porrò detulit ad ipsum cochlearia duo argentea antiqua, & nonnulla alia, quæ Augustoduni è ruinis vetustatis eruta videre Peireskius optârat. Em-

1634.
 sus cochlearia , ac illud præsertim , quod fuit magis integrum , dici non potest quàm exsultârit , cum duas argenti vncias animaduertit pendere , vt pendit sextans pilæ antiquæ ; & continere præcisè drachmas olei duas , seu sextam partem cyathi , vt continet etiam memoratus sextans. Hinc ad Puteanos literas dedit & fusissimas , & plenissimas inexhaustæ eruditionis , occasione præsertim sumpta ex Mercurij effigie in altero cochleari expressa , cum didrachmalis illa mensura , appellata fuerit cheme , nomine desumpto ex conchylio , cuius cochlear retinet formam , quòdque Mercurio sacrum est ; adeò vt varfritiei , seu duplicitatis Mercurio tributæ symbolum fieret tum drachmalis , vncialisque duplicitas ; tum genus conchylij bivaluij , & alia id genus sexcenta. Acceperat non ita pridem à Montagutij affine Venoto Abacum antiquum , Augustoduni quoque effossum , studiosèque etiam de eo scripserat ; propter discrimen aliquod notarum numeralium , cum iis , quæ ascriptæ sunt in modulo abaci ex musæo Ciaconiano habiti , & in exemplo apud Gruterum delineato iuxta illum , quem Velferus ex Occone euulgârat , ac descripserat. Quo loco adnotari potest non probasse illum quod Velferus existimauit (vt apud Gruterum licet legere) duos illos clauiculos sub semuncia , & sicilico , duas esse duellas ; voluit enim potiùs esse sextulas , quæ iunctæ duellam efficiant , quarum vnâ additâ semunciæ efficiuntur duellæ duæ , vti ambabus additis efficiuntur sextulæ quinque (nimirum semuncia æquiualeat tribus)

O o ij

1634. adeò proinde, vt hac ratione supputari possint omnes vnciæ partes tam duellares, quàm sextulares; quod fieri non posset, si clauiculi duellas solùm designarent. Addo, si eosdem clauiculos pro sextulis habueris, etiam duodenas vnciæ parteis, præter vnitatem, supputari posse. Nam sextula vna valet parteis duas; sicilicus treis; sextula vtraque simul iuncta quatuor; sicilicus cum vna sextula quinque; femuncia sex; sicilicus cum duabus sextulis septem; femuncia cum vna sextula octo; femuncia cum sicilico nouem; femuncia cum duabus sextulis decem; femuncia cum sicilico, & sextula vna vndecim. Non heic subiicio, vt interim egerit cum Ludouico Sauoto de vsu æris in numismatis, deque armis antiquis, quæ & fuerunt ænea, & in sepulcris solita condi; & cum Ludouico Auberio Menillio de cælaturis supposititiis, quas Chaducus à se confectas non erubescerat pro vetustis euulgare. Non rursus, vt curauerit exscribi MSS. omneis, & Græcos quidem potissimum, qui de Ponderibus & mensuris, ex Bibliotheca Vaticana, ex Regia, ex Augustana, & cæteris; præter collectanea Angeli Colotij, tribus voluminibus; & Onuphrij Panuini volumina duo; præterque insigne volumen circa theoriam Musices, quod misit primùm ad Donium, ac deinceps, addito volumine Arabico, cum elegantissimis figuris, ad Marinum Mersennum, ex Minimorum ordine, virum eximiè bonum, doctum, curiosum, & in illustranda naturæ Religionisque veritate indefessum. Non denique complura alia: sed subiicio potius

modestiam, qua exceptit nuncupationem Excerptorum Polybij, Nicolai Damasceni, & aliorum historicorum, factam à verè erudito, nobilisque notæ Henrico Valesio, qui ipsa Græcè edidit, Latinè vertit, notis illustravit. Is enim, inter alia, affatus ipsum his verbis est. *Quid-ni te parentem appellem, & auctorem huius libri, qui primùm à te repertus, aduectusque sumptibus tuis ex insula Cypro, & in hanc urbem est missus? Et statim, Nunc verò tandem operâ nostrâ prodit in lucem, non magis Constantini Augusti purpurâ, quàm nominis tui titulo conspicuus. Ac de Constantino quidem alij viderint: Tu quidem & antea sæpè de literis bene meritus es, & posthâc etiam benè mereberis: feres tamen æquo animo id inter tua de studiis, ac studiosis omnibus merita proprium à me numerari. Et rursus, Quam quidem operam, qualiscumque est, tibi, Nicolae Fabrici, dono, ac nuncupo; ut iam hic liber præfixis tuis ex asse censeatur tuus. Postea verò præfatus, ex tribus, atque quinquaginta Excerptorum titulis, vnicum superesse, de Legationibus inscriptum, inque libros diuisum duos, partim à Fulvio Ursino, partim à Dauide Hœschelio editum; meminit etiam huius, qui, inquit, nunc primùm in lucem prodit, beneficio viri clarissimi, doctissimique, & ad iuuandas literas vnicè nati, Nicolai Fabricij Peirescij, titulo *œli Speis, & xaxias*. Peirescius autem planè suffusus, nolisset prorsus nomen suum cum Imperatoria illa commisceri purpura: rescribensque ad Valesium, satis futurum fuisse dixit, si, facta alij nuncupatione, memoratum fuisset duntaxat, visum sibi obiter librum, ac*

1634. præ manibus habitum, in angulo quodam obscuro, cum ex Oriente adueheretur. Consimili moderatione sequente anno usus est, cum Philippus Rubens Romæ edidit, ipsique dicauit inscriptionem illam antiquissimam Columnæ Rostratæ, C. DVILLIOS. M. F. M. N. COS. ADVORSO. CARTACINIENSIS. IN. SICILIAD. REM. CERENS, &c. cuius supra meminimus; idque cum appositis supplementis, & illustrationibus per Gaugen Gozzeum. Et tamen id videtur factum, non sine quodam numine; cum eodem tempore agigaret curam obtinendi eius Inscriptionis non modò apographum, summa fide, & exquisita imitatione confectum; sed etiam gypseum ectypum, ut consideraret ipse omnia, exploraretque iudicia, atque supplementa Ciaconij, Lipsij, & aliorum, qui in eam incubuerant curam. Præterea autem, ut voluerit simul habere ectypum alterius illius memoratæ inscriptionis Scipionis Barbati, vnde agnosceret formam antiquissimam Romanorum characterum; quia eiusmodi inscriptio intemerata perseveravit, secus ac Duilliana, cuius characteres instauratos fuisse, ex Plinio, intelligimus. Sic, ut formam agnosceret antiquissimam Atticorum characterum, ectypum quoque habere voluit inscriptionis illius, quæ legitur apud Gruterum, ΟΔΕΝΙ ΘΕΜΙΤΟΝ, &c. cuiusque Scaliger scribens in Eusebium, opinatus fuerat Ionicos esse characteres. Tametsi id egit ex parte, ut Salmasio faceret satis, qui huiusmodi inscriptionem perinde illustrare in animo habuit, ac illustrauerat quasdam alias de con-

secratione Templi, & dedicatione Statuæ. Denique 1635.
petiit ex Donio accuratum apographum Tabulæ Eugubinæ diætæ, æreæ scilicet illius, Eugubij ante annos centum repertæ, & à Grutero quoque relatæ: idque ob voces quasdam Thuscas, in quarum interpretatione non desperabat se nonnihil adiutare, ne dicam emendare posse Bernardini Baldi coniecturas. Sub anni porrò initium accepit, non sine dolore, obiisse Valentiaë Iulium Pacium, quem ab ipsis usque iuris studiis amabat, ac venerabatur. Diuertit intereà ad illum Theodorus Cardinalis Triuultius, qui tum Italiam repetens, recepit sese curaturum, vt ex Ambrosiana Bibliotheca exscriberentur Orbicius, & alij Tactici auctores, quos Salmasio necessarios, Peireskius habere summè laborabat. Diuertit etiam non multò post Cardinalis Lugdunensis, qui Romam pergens, commorari aliquot diebus voluit in Archiepiscopatu primæuo. Cùm verò illeic magnâ pompâ, ob beneuolentiam, venerationemque pridem quæsitam exciperetur; vbi ipsum quoque Peireskius aliquousque obuiam euntem & vidit, & complexus fuit, tacere omninò non potuit, se pluris paucos illius passus, quàm numerosa milliaria anteuertentium æstimare. Diuertit & Petrus Aloysius Caraffa, dum Coloniâ Agrippinâ, ac Leodio Pontificis summi Legatus rediret. Cùm verò Peireskius super ea regione multa rogaret tam ipsum, quàm eruditum comitatum, è quo Silvester Petrasancta; accepit, inter cætera, versari Leodij religiosum, ac industrium, è Societate IESV, virum, nomine Linum,

1635. qui phialam compleuisset aqua, cuiusmodi temperationis, ut internataret medius globulus, cum descriptis circum horis viginti quatuor, quæ ad pisciculum, seu indicem fixum allabentes ex ordine, horas diei connotarent, tanquam globulo cæli motum exactissimè imitante. Confirmatum id ipsi est, tum ex Rubenij literis, tum ex relatione Dormalij, qui ruente vere in Italiam rediens, & aliquot diebus detentus Aquis-Sextiis, rem sibi ipsi visam descripsit. Laudauit proinde Peireskius inuentum admirabile; cœpitque variè requirere, quænam vis naturæ præstare id posset; cum haberet ipse aliundè à multis iam annis Drebelianam machinam, in cuius vitreo, arcuatòque tubulo inclusa aqua bis in dies singulos iret, redirètque, ac parùm abesset, quin maris insequi æstum videretur. Reuocauit autem præcipuè in mentem, quod ante duos annos Kircherus enarrauerat, se fragmento subereo inseruisse grana cuiusdam Heliotropij, quæ (floris instar) in Solem conuersa, innatans suber conuerterent, indiculòque appposito notatas in vase horas designarent. Qua occasione venit in mentem circumcidere Lapidem nantem, quem à Mersenno acceperat, ut in globi formam tornatus, esse posset suberis loco, faciendis heliotropicis, magneticisque experimentis. Sperârat sub veris eiusdem initium diuertentem excipere Pomponium Belleureum, cum nomine Regis pergeret legatus ad Principes Italos; sed itinere aliàs instituto spe videndi frustratus est, complectendique vnâ pergentem Franciscum Vayerum à Motha, cuius

cuius eruditionem, candoremque tum literis, operibusque, tum amicorum communium sermonibus cognouerat. Dum exspectaret porrò ex Italia memoratos Tacticos libros, misit interea ad Salmasium delineationes varias ensium, gladiatorum, securium, cæterorumque armorum, quæ apud antiquos fuere ænea, ac nominatim cassidum duarum, quarum altera ex Samnitum finibus, seu ex Aprutio missa fuerat; altera ad ipsummet lacum Thrasymenum fuerat reperta; cum dependentibus vtriusque superstitionibus bucculis. Nec verò ista modò misit, vt suppetias ferret scribenti de Romanorum militia; verum expressa quoque varia fibularum genera, ad complementum opus, quod ille de re vestiaria aggressus fuerat, occasione dissertationis institutæ de Acia molli, quam non nimis tortam vsurpandam esse ad futuras, & fibulas glutinandis vulneribus comparatas, Cornelius Celsus scriptum reliquit. Nempe Alphonsus Nunnescius, & Iacobus Chiffletius medici celebres contendunt Acie nomine intelligi debere acum, vel quidpiam aliud metallicum: eruditus verò Franciscus Rioja, & Franciscus Figueroa, ipse quoque medicus clarus, debere potiùs intelligi vel lineum, vel sericum filum. Exspectatur autem quid de controuersia tum Salmasius definiat, tum alius quoque Peireskij amicus ex Dania, Ioannes Rhodius medicus, qui sede Patauij delecta, non minùs literis ingenuis, quàm artis præstantia clarescit. Quin-etiam misit insigne quoddam de animalibus opus, ab Ebembitare Arabicè scriptum, nupérque ex Ægy-

1635.

pto aduectum, postquam exemplum aliud magno labore, atque sumptu conquisitum naufragio periit. Misit & codicem alium Arabicum, in quo Canones Conciliorum Niceni, Constantinopolitani, Ephesini, Laodicensis, Cæsariensis, Gangrensis; Canones Apostolorum, & Sancti Clementis; Constitutiones Constantini, Valentiniani, Theodosij, & nescio quæ alia. Misit Ritualia cophtitarum, ut Epistolas, Evangelia, Psalmos, ac præ cæteris codicem continentem treis Liturgias, Basilij, Gregorij, Cyrilli, cum Arabica interpretatione. Misit plura; sed pluris nihil fecit, quam Volumen quatuor Euangelistarum Elcuphticè, seu Cophticè scriptum, Arabicèque declaratum; & maximè propter appositos annos, quibus singuli Euangelistæ scripserunt. Quippe tametsi initio defuit præfatio in Matthæum, qua annus contineri debuit; & præfatio in Ioannem visa est mendosè habere scriptam historiam anno sexto Imperij TARSOS, & Dominicæ Ascensionis trigesimo; quod tamen spectat ad duas alias, altera in Lucam, planum fecit scriptam ab illo historiam Antiochiæ, anno Claudij duodecimo, & Ascensionis vigesimo; altera verò, quæ in Marcum, scriptum ab ipso Euangelium anno quarto eiusdem Claudij, & duodecimo Ascensionis. Existimauit autem posse quoddam subsidium exinde peti, ad diiudicandum controuersiam de anno Passionis Christi Domini, & fortè etiam de Natali, quem initio vulgaris æræ vetustiore faciant duobus annis Iosephus Scaliger, & Sethus Caluifius; pluribus Laurentius Suslyga, Ioannes Kep-

plerus, & alij. Scripsit proinde non modò Romam, 1635.
si fortè suppleri, atque emendari priores præfatio-
nes possent; sed rursus etiam in Ægyptum, ad ob-
tinendum, si fieri posset, simile volumen completius.
Misit aliunde in Ægyptum ad Capuccinos illeic de-
genteis, maximè verò ad Agathangelum Vindoci-
nensem, cùm libros alios plurimos, tum postulatos
duos quosdam tomos Baronianorum Annalium,
præter donatam priùs totam seriem; itémque ad
Cœlestinum à S. Liduina Carmelitam discalceatum,
Goliique fratrem, libros varios; sed præsertim ma-
gnum Thesaurum Arabicum Mediolani editum, vo-
luminibus quatuor, qui ter, aut quater iam antè mis-
sus, seu ad ipsum eundem, seu ad alios, deperditus
fuerat, intercipientibus piratis. Prolixa foret cæte-
rorum consimilium enumeratio; cùm prætermit-
tendum non sit, quid intereà curârit domi. Desi-
derium nôrat, quo pridem flagrâram habendi pha-
seis Lunæ varias, varietatésque in singulis per Tele-
scopium apparenteis, viuis suis coloribus, propor-
tionibúsque, & situ seruato, depictas. Hoc sanè sine
exoptâram, ac tandem obtinueram ab eximio Ga-
lileo vnum quoddam prolixitate, perfectionéque
præcellens; expetebámque solùm industrium, & pa-
tientem satis Pictorem. Ille itaque mei causâ, vt
magna parte superioris anni, sic maxima huius de-
tinuit redeuntem Româ egregium Pictorem Clau-
dium Saluaturn Aluernatem, qui, me operam diri-
gente, id muneris exsequeretur. Detinuit verò etiam
sequente per complureis menseis Claudium Mella-

1635. num Abbauillæum, artificem inter pictores, cælato-
résque eximium, ipsum quoque Roma redeuntem;
tum vt nouas phaseis exquisito suo artificio depin-
geret, tum vt easdem, aut quasdam certè, ingenio-
sa manu incideret æri. Peruidit nempe vir optimus,
posse exinde quandam speciem Selenographiæ in-
stitui, insignémque fore eius vsum tum in Physica,
tum in Astronomia. In Physica quidem, ad ratioci-
nandum circa phænomena perpulcra; & maximè,
quandò ex serie adseruatarum phaseon, probabile
fieri videtur globum illum Lunæ tale quidpiam esse,
qualis est globus iste Telluris. Siquidem, cum illæ
maculæ maiores nullo æuo non cognitæ analogiam
habeant cum maribus nostris, vt proinde possint in
iis discerni Eoum, occiduum, Caspium, alia, cum
deflexibus, sinubúsque innumeris; videntur cætera
nihil esse aliud, quàm continentes, chersonesi, in-
sulæ, cum suis campis, montibus, vallibus, lacubus,
aliisque id genus. Et maculas quidem illas esse quasi
æquora quædam, conuinci videtur ex superficiæ
æquabilitate; quippe in qua nihil emineat, quod
Sole aduerso obscuritatem pariat, & per quam vm-
bræ sectio traducta planissima sit: cum cæteræ par-
tes elatæ, depressæ, anfractuosæ sint; & transiens
per illas vmbræ sectio sit variè discerpta, atque in-
terrupta. Quin-etiam partes littorales, cum stant ex
aduerso Soli accedenti, illustrantur citiùs, cum re-
cedenti, tardiùs, quàm subiecta maria; proiicientes
alioquin vmbram in parteis Soli oppositas, tanquàm
præcelsæ quædam rupes; adeò vt etiam longæ series

umbrarum plerumque nigrescant. Sunt tamen in iis 1635.
maribus quasi vada, aut breuia quædam, seu mauis
series scopulorum, in quibus, seu aqua spumante,
obseruatur quædam candicantia. De continentibus
ad mirum, quòd cum generatim albescant, sunt ta-
men prorsus heterogenei, vt si varietates terrarum,
siluarum, stagnorum, & similia diuersum crearent
alborem. Nam aliunde, conuallium, montium, &
planitierum vicissitudines vbique occurrunt, sùnt-
que solùm ad medium discum areæ quædam ex or-
dine humilioribus collibus obseptæ. Secus sanè est
de cæteris locis, quæ per plenilunium candidiora
sunt; profundiores enim sunt valles, quæ dum Sol
proximè accedit, absceditve, apparent obscurissimæ,
Sole nempe non illustrante nisi circumposita iuga;
adeò vt fiat gemmarum species; deinde verò sum-
mè candescunt, quòd lucem plenè combibant, &
radiis ex lateribus reuerberatione coactis complean-
tur. Quanquam sunt etiam partes quædam, quæ,
præter lucis coitionem, mirè candicent (vt cuspis
in signis versus orientem, qua illustrata, nihil statim
candidius) quasi illeic forent montes quidam gy-
psei, aut Riphæorum instar niuibus obducti. Veluti,
ex opposito, partes quædam sunt suapte natura ita
liuescentes, vt nulla lucis plenitudine alborem con-
cipiant; quasi illi essent aut lacus, aut tractus terræ
nigricantioris, qualis est ad boream, nec longè à
maris magni littore phaseolus, seu ellipsis quædam,
& qualis penè est anfractus circumdans illum umbi-
licum, qui est ad austrum adeò præclarus. Præclarus,

1635. inquam, ob radios longè, latèque circumfusos, quasi ij essent partim conuallium, partim niueorum scopulorum series: quod idem dicendum de radiis alterius, qui est centro vicinior, & quo, dum primùm, vltimùmve illustratur, nulla est species vnionis pulchrior. Enimverò has varietates percurrere immensum foret. Quare illud de ora Lunæ adnotare sufficiat; cùm æquabilissima videatur, id esse tamen ex eo solùm, quòd oculus noster loca ad eas partes depressa, ob deuexitatem, non videat; iuga verò antecedentia, consequentiàque, & mista componat. Cæterùm enim parem vbique inæqualitatem illud arguit, quòd dum Luna falcata est, apparent vltra cuspides, ac potissimùm inferiorem, lucidi quidam globuli obscuritate intercepti, quasi ij sint editi montes in ipsissimo margine. Argumento sanè, quòd ea pars Lunæ, quæ nunquam nobis obuertitur, eiusdem sit diuersitatis. Possent id verò confirmari, vel ex eo quòd, cùm non semper eadem partes visibilem occupent limbum (videlicet Luna libratione quadam, propter varios situs in Zodiaco, & supra horizontem, ita contorqueri apparet, vt nunc partes quasdam reuelet ad ortum, occultet ad occasum, nunc contrà; parique modò ad austrum, ac boream; adeò vt etiam partes intermediæ sint centro, siue medio disci nunc propiore, nunc remotiores) quòd, inquam, re sic se habente, eadem semper varietas in partibus circùm reiectis visatur. Nam verbi causâ, macula illa solitaria, quæ quasi mare quoddam Caspium ad occasum conspicitur, dum

ipsi oræ proxima est, nihil, præter tenuem alborem, inter se, orámque relinquit; dùm verò remotior, tum in interstitio duæ longiusculæ maculæ apparent. Ex quibus, aliisque id genus videtur quidem consentaneum, vt in globo Lunæ perinde, ac in globo terræ plurima in singulos dies oriantur, & intereant; sed nullo tamen modo probabile esse illa esse istis similia. Nam, si non omnis fert omnia tellus, deprehensumque est in America animalia, plantas, cetera, nasci à nostris planè diuersa; cùm America tamen, & Europa eiusdem globi partes sint: quantò æquius est reputare, omnia quæ gignuntur in Luna, orbe planè alio, à terrenis hisce differre? Quod dico, ne quis arbitretur posse illeic homines esse, aut quidpiam aliud simile, cuius formam, aut faciem vel coniciendo assequi liceat: vti nunquam coniecissimus formas fructuum, animalium, aliarum rerum, quas in nouo orbe nuper vidimus. Quòd illa enim possint vnquam vllò Telescopio discerni, præter spem omnem, fidémque est: quantumcumque iam audiamus fabrefactum Neapoli, quod speciem Lunæ amplificet, demonstrétque omnia, quàm antè, distinctiùs; & quantumcumque Rubenius ante annos aliquot ad Peireskium scripserit, versari apud se egregium, probumque pictorem, nomine Heymum, narrantem sibi conspectum fuisse penes Drebelsum Opticum tubum, diametri palmaris, quo liceret in disco Lunæ discernere campos, siluas, ædificia, & munimenta locorum nostratibus non absimilia. Atque hæc circa Physicam fatis; nisi fortè addendum

1635.

est, si illæ quidem plagæ obscuriores in Luna sunt veluti maria, nihil fortassis mirum fore, si exinde quidpiam humoris in terram trahatur, quod agnoscere liceat ex animalium medullis, ex conchyliis, ex plantis, vniuersæque ex humidis rebus. Dicit enim posset Solis radios in humenteis illas regiones impactos, & in terram reflexos imbibere, deucheréque aliquid illius humoris, vt dum ex vitro colorato deradunt, deferuntque aliquid intincti coloris: hancque esse causam, cur in plenilunio ossa, ostrea, & alia fecundiore humore polleant, propter copiosorem radiorum affluxum. Qua sanè ratione posset quoque Lunæ fieri compensatio circa nouilunium, ob repercussionem scilicet radiorum è maribus nostris, tantò vberiore, quantò lux è terra, corpore maiore, reuibratur in Lunam amplior, vt arguit illa secundaria, & debilior lux, quam Luna, præter falcem argenteam, intra quadraturam ostentat, donec nimirum vicina Soli reflexionis est particeps. Iam, quod spectat ad Astronomiam, videtur sanè Selenographia non mediocris fore vsus. Imprimis enim ex vero situ, ac delineatione partium præcipuarum, cum inditis nominibus, obseruari potest, atque designari, quando Luna est bisecta in nodis, quæ terminentur cuspides, quæ extet medium inter ipsas: adeò vt ad oram connotare liceat cardinalia puncta, boreum, austrinum, eoum, occiduum; è quibus, aliorum circularum instar, diuisio in gradus possit inchoari. Et quoniam situs cuspidum non modò pro recessu à nodis, sed etiam pro Lunæ ætate est varius, quatenus

quatenus sese Soli ad boream, austrumve supponit, 1635.
aut subducit; ideò heinc penè pronunciare de eius
in orbita loco, deque distantia à Sole licet. Deinde,
existente Luna in Nodis opposita, seu statim ante,
seu post Eclipsin, adnotari potest, atque exprimi,
quo situ sint quælibet partes tum inter se, tum cum
ipso centro, ac limbo vicino; vt, euariato aliàs disco
ob memoratam quasi librationem, ille pro germa-
no habeatur. Exinde autem, si stella quæpiam con-
datur à Luna, designari potest qua parte ineat, qua
discedat, & an describat diametrum, an boream, au-
strinamve chordam, quæ ex gradibus circumscriptis,
viæ translunaris quantitatem prodat. Quo etiam
modo notari potest, si Luna transeat proximè stel-
lam, quando sit cum illa in eadem longitudine, &
quanta à limbo distantia; quatenus illa comparatur
cum intercapedine duorum intra discum puncto-
rum, seu locorum mensurabilium. Adhæc, inter-
nosci, exprimique potest quadratura quælibet (quam
veteres quidem in arduo diametrorum negotio vsur-
pare attentauerunt, neque nisi procùl assequuti sunt,
ob visus fallaciam citra telescopium) itémque pha-
ses cæteræ, quæ tempore phænomeni alicuius sint
describendæ, ita sanè variantes, vt nisi post multos
annos eadem non redeant. Quippe cum in horas
mutentur, tum memorata libratio, tum recessus à
nodis, tum diuersitas temporis efficit, vt quo tem-
pore consimilis phasis speranda videtur, aliqua sem-
per dissimilitudo sese ingerat, quæ nouam picturam
deposcat. Denique quod spectat ad Eclipsis Lunæ,

Qq

1635. Iconismi illi mirificè profunt, ad dignoscendum, declarandúmque quà defectus primùm incipiat, quà vltimùm definat, quà fiat totalis immerfio, quà prima lucis recuperatio; adeò vt propter memoratam circunfcriptionem graduum, agnoscatur quantum hæc puncta à cardinalibus, inter se, atque adeò à nodo distent. Profunt quoque ad designandum ipsos defectus digitos; scilicet subnotatis punctis, partibúve conspicuis, quæ aut attinguntur, aut deferuntur ab arcu vmbre. Ex quo proinde maximè profunt ad describendum vmbre arcum ex tribus insignibus locis per quæ eodem tempore transeat: quo tandem modo diameter vmbre cum diametro Lunæ potest eximiè comparari. Ea verò re nihil esse potest in toto hoc negotio vtilius; cùm præsertim constet idcirco peccari in describendo tempore, quantitatéque Eclipseon, quòd ea proportio ignoretur, & diameter Lunæ ferè supponatur quinta sui parte maior, quàm oporteat. Quòd si quis requirat rem pernecessariam, germanas nempe, obseruatâsque Diametros tam Lunæ, quàm Solis, nouerit eas quoque intra ædeis Peireskij, & ipso spectante sæpiùs habitas ex duobus pinnacidiis, vmbraque vnus decurtata in alio, ad extrema Trabeculæ quatuor propemodùm orgyias, seu Parisienseis Toisas longè. Et loci quidem obscuritatem, cautionésque alias heic non explico: refero solùm in eorum gratiam, quibus res grata futura est, Solem esse diametro, Apogeiium quidem, minorum primorum triginta, secundorum duodecim; Perigeiium verò, primorum

triginta vnus, secundorum sex: & Lunam Apogeam 1635.
primorum viginti sex, secundorum triginta sex; Pe-
rigiam primorum triginta vnus, secundorum sex,
quemadmodum Solem. Decurtatio profectò magna,
præter communem sententiam: sed velim solùm at-
tendatur quanta sit visus hallucinatio, dum pro va-
riis lucis, tenebrarumque gradibus, quibus pupilla
afficitur, eadem res spectatur, atque mensuratur. Ea-
dem certè diameter Lunæ per nocturnam obscurita-
tem obseruata mihi est amplior, quàm mediâ auro-
râ, & tunc maior quàm oriente Sole, & tunc adhuc
maior quàm die splendescente. Quod moneo, vt
tutiorum innuam istam obseruandi methodum per
vmbra; quasi nempe vmbra non sit tot fallacibus
affectibus, oculi instar, obnoxia. Fuit porrò Pei-
reskij mira exultatio, cum eiusmodi rerum vsu ex-
periundo agnouit circa eam Eclipsin, quæ die tertia
Martij obseruata fuit, cuiusque medium contigit
hora octaua, cum minutis quadraginta tribus. Cœ-
pit consequenter seriò cogitare, quod pridem desti-
nauerat, de adiutandis Geographis circa obtinen-
dam differentiam longitudinis variorum locorum.
Quippè & voluit methodum quandam obseruan-
darum Eclipsion scribi; & sategit mirificè, vt defe-
ctus Lunæ proximo Augusto futurus obseruaretur,
tam per Europam, quàm in variis Asiæ, & Africae
locis. Nam præter nostrates, magisque occidentales,
procurauit, vt instigante Cardinali à Balneo, viri
docti, ac celebres Andreas Argolus Patauij, & Scipio

Qq ij

1635. Claromontius Cæsennæ obseruationem peragerent; & Barberino intercedente, tum peractam Romæ duplicem obtinuit, tum duplicem Neapoli, vbi exquisita præ cæteris fuit, cui Ioannes Camillus Gloriosus, vir fanè eximius, iurèque laudatus, incubuit. Ita ex vrbe Ægypti Cahiro eam habuit, quam illeic perfecit memoratus suprâ Agathangelus Capuccinus, adiutus à Ioanne Molino Dragomano Veneto; & Alepo Syriæ, quam optimus alius Capuccinus Michaël Angelus, vnà cum antè nominato Cælestino à Sancta Liduina. Et omnium quidem obseruata commemorari heic non possunt; sed taceri tamen non debet, quod pro votis Peireskij fuit, constituisse exinde Tabulas, Chartasque Geographicas omneis nimis à nobis abducere illa Ægypti, ac Syriæ loca. Quippe cum tribus propè horis, hoc est gradibus quadraginta quinque, Alepum Massiliâ orientaliorem constituent; prodiderunt obseruationes integram penè horam detrahendam esse, quòd inter hæc loca non plures, quàm triginta gradus fuerint numerati. Heinc cum non malè res successisset, sollicitè egit, ac per Cardinalem Barberinum, perque Generaleis ordinum tam Dominicani, quàm Iesuitici obtinuit, vt præscriberent Religiosis in vtraque India, ac vbiuis degentibus obseruandarum Eclipseon, consimiliùmque rerum curam. Nullus quoque deinceps, siue Capuccinus, siue alius studiosus vir, in Orientem, aut aliò peregrinaturus, moraturusve discedens, per Prouinciam transiit, quem non demeruerit variis

humanitatis officiis, cuique simul non demandârit 1635.
obseruationum earundem studium, donando libros,
telescopia, & id genus cætera, quorum etiam vsum,
si qui ignorarent, curauit vt ante discessum & addis-
cerent, & experiundo comprobarent. Cùm nosset
autem Galileum elaborasse methodum, cuius supra
meminimus, definiendæ nempe locorum longitu-
dinis ex Sideribus Mediceis; ideò ab ipso Galileo po-
stulauit in vsum proprium, Telescopium quam-opti-
mum, vt explorare ipse, & cum aliis conferre ob-
seruata posset. Id egit verò perscriptis priùs com-
pluribus literis, quibus licere sibi putauit consolari
talem amicum, condoleréque ob grauem casum.
Quinetiam magna illum tenuit per hoc tempus sol-
licitudo, qua procurare adnixus est per Cardinalem
optimum, vt temperatâ sententiâ, libertas ipsi
restitueretur. Id enim sponte cùm ageret, putauit
officium à se exigere iure amicitæ, ac merito viri, cu-
ius memoria foret posteris iucundissima exstitura.
Sub Octobris finem grauissimè tulit, non expectas-
se Curiam, vt sponte sese abdicaret functione Sena-
toria, quam in Nepotis cooptatione ante triennium
reseruârat. Quare, agente Parisiis fratre, obtinuit
diplomate Regio restitutionem in integrum, & pro-
rogationem etiam in quinquennium. Verùm id de-
mum sequente anno, quo rursus toto non destitit 1636.
fouere literarum curam. Nam primùm quidem su-
spiciens variam, insignemque eruditionem, qua Leo
Allatius vir per-eruditus Romæ degens, tot Græcos
auctores hætenus inuisos, aut inemendatos profert,

Qq iij

1636. castigat, interpretatur, fœlicitate mirabili; fauere illius conatibus voluit, studiosèque egit cum Typographis Parisiensibus, vt lucubrationum ipsius editionem aggrederentur. Id egit etiam de quibusdam præclaris operibus Fortunij Liceti, qui Philosophus pridem clarus in Patauina Academia, nunc in Bononiensi Professor primarius, est merito magno celeberrimus. Sic audita morte optimi Schickardi, quem pestis à Nouembri vsque superiore abstulerat, omnem diligentiam adhibuit, vt inedita eius opera seruarentur, lucémque acciperent: id agens præsertim Matthiæ Berneggeri Argentinenfis, viri celeberrimi interuentu. Prætereo autem vt ad ipsum, intercedente, cuius suprâ meminimus, Aelio Deodato miserit varia Epicedia, quæ dum euulgarentur, Thomas Lansius Iurisconsultorum decus, & τῆ μακαρίτη Achates, edi simul procurauit orationem funebrem, in qua Zaccharias Schæfferus insignis eloquentiæ, & historiarum apud Tubingenseis Professor, tacere non potuit Schickardum fuisse à Peireskio prolixè, splendidèque inuitatum, vt tumultus patriæ declinans, ad ipsum diuerteret, quietem studiis assequuturus. Sic Elichmannum doctum Hollandum sollicitauit ad editionem quarundam vitarum Pythagoræ, Empedoclis, aliorumque Philosophorum, quas ille habebat Arabicè scriptas; itémque Tabulæ Cebetis, in qua legi obseruasset inauditum quendam Herculem Socraticum, aliarumque rerum similia. Sic cùm Samuel Petitus appareret tum nouam interpretationem, tum eruditas in Iosephum notas,

obtinuit ipsi per Holstenium variorum locorum 1636.
collationem cum tribus Codicibus Vaticanis MSS.
Sic cum Buccardus moliretur interpretationem, edi-
tionemque Georgij Syncelli, ac Theophanis, exscri-
bi curauit exemplum, quod & Romam misit, &
rursus accepit, ut cum M. S. Bibliothecæ Regiæ con-
ferretur; neque interquieuit, quousque collatio, &
quorundam etiam locorum castigatio perfecta fuit
per Salmasium, qui tum in Galliam aduenerat. Sic
occasionem præbuit Ismaëli Bullialdo Matheseos
eximiè perito, ut prolixam primùm de natura Lucis
conscriberet epistolam, ac deinde etiam volumen
iustę magnitudinis ederet; postquam accepit illum
de luce beneficio speculi in centrum coëunte, inter-
pretatum id problema, quod à Baptista Poissonio
Regio apud Andeis cognitore fuerat his verbis pro-
positum, Vtrum sit aliqua demonstratio perfectè
logica, perfectè mathematica, perfectè sensibilis,
qua probetur dari magnitudinem latitudinis non
expertem, quæ aliquando, & alicubi sit in puncto
verè mathematico, & cuius puncti nullæ sint par-
tes, & tamen in eodem ipsa habeat parteis extra
parteis. Ad hæc, varia cum variis pereruditè edisse-
ruit. Quippe ad Anastasium Nannetensem Capucci-
num plurima perscripsit de lingua Aremorica, in
qua consensit plurimas antiquarum vocum Latina-
rum esse radices. Nam antea quidem improbârat
Adrianum Scribeckium ideò fecisse Teutonicam, Bel-
gicamve linguam primam omnium, quod vna ead-
emque cum Hebræa foret, ac proinde matrix re-

1636. liquarum omnium : itémque Goropium Beccanum prætulisse Hebrææ tanquam imperfectæ, cæterisque Cimbricam, quasi continentem radices tam Hebrææ, quàm Græcæ, quàm Latinæ, quàm cæterarum : sed aiebat se non improbatum, si illi radices, aut voces nonnullas magis conspicuæ affinitatis venditare contenti fuissent, non detorquendo facere vniuersas eiusdem iuris. Quòd nonnullæ verò originem eandem primitus habuerint, haberéve potuerint, declarabat exemplo nuncupationis fluminum, quam ferè ita deducebat, Varus, Guarus, Garumna, Guardonus, Guuardonus, Verdonus, Rhodanus, Eridanus, Duranus, Druna, Druentia, Durius, vel Duerus, Iberus, Hebrus, Tiberis, Tigris, Ligeris, &c. Idque præter vulgareis appellationes, quæ diuersissime licet à Latinis, aut aliis antiquioribus, agnoscuntur tamen semper ab eisdem, vel ex vnica littera retenta, esse deriuatæ. Neque id magis mirum esse, quàm ex vocibus Petri Iacobi, Ioannis vernaculas fieri Pir, Diego, Iems, aliásque exorbitantiores. Multa quoque disseruit de Vocabulario quodam, & Grammatica linguæ Prouincialis, prout se Petrarchæ tempestate habuerat (videlicet postquàm vtrumque obtinuit ex Bibliotheca Florentina, quæ S. Laurentij dicitur) itémque de Poëtis Prouincialibus, qui Trobadores (quasi dixeris Inuentores) appellati sunt, eo videlicet tempore, quo Principes etiam, ac Reges linguam Poësinque Prouincialem excolebant. Quo in argumento fuit non parùm adiutus indicibus, librisque missis ab erudito Comite Friderico Vbaldino

Vbaldino apud Cardinalem Barberinum commo-
rante. Conciliârat hunc illi amicum Buccardus, ac
simul Vincentium Nogueram Lusitanum nobilem:
ne quidpiam dicam de Constantino Caietano, ob
peruetustos codices claro; neque de Augustino Mas-
cardo, quicum egit Peireskius de methodo histori-
ca, occasione accepti ab illo exempli, quod propter
singularem viri eruditionem, atque elegantiam gra-
tissimum habuit. Egit verò tempore eodem cum il-
lustri Marchione Vincentio Iustinianæo de præclaris
statuis, quibus ille exornârat celeberrimam pergula-
m, quarumque partem æri incisam, & in nobilem
codicem compactam, à Cardinali Barberino dona-
tam accepit; idque cum ad ipsum mitteret vicissim
duo prima volumina scriptorum Francicæ historiæ à
Duchefnio iam concinnata. Ad hæc, non pauca dif-
feruit de Characteribus Planetarum, quos ex chara-
cteribus Græcarum vocalium maiusculis deductos
probabile censuit, exigua cum immutatione. Non
pauca etiam de Ptolemæi Astronomi patria, & qui-
busdam corporis, animi, vitæque ipsius circumstan-
tiis; occasione codicis Almagesti M S. non multum
inferioris ea ipsa ætate, qua generosus, eruditusque
Imperator Fridericus secundus Latinam interpreta-
tionem ex Arabica fieri procuravit. In eo quippe
Ptolemæus legitur Pheludiensis, pro Pelusiensi; di-
citurque illum non fuisse ex Regibus; vixisse annos
septuaginta octo; staturæ fuisse mediocris; subti-
lium pedum; barbæ spissæ; & similia, quæ nescio
vnde sciri potuerint. Subiiciuntur quoque dicta gra-

R r

1636. uia, seu morales eius sententiæ; &, quod videtur notabile præfertim esse, additur, *Liber hic præcepto MAYMONIS Regis Arabum, qui regnavit in BALDACH, ab ALHAZEN, filio Iosephi, matre Arismetici, & SERGIO, filio Elbe Christiano in anno XII. & CC. sectæ Sarracenorum, translatus est.* Adeò proinde, ut Almagestum ex Græco idiomate in Arabicum fuerit versum, anno Æræ Christi vulgaris septingentesimo quadragesimo quarto. Præter hæc, copiosè disseruit de hominum longæuitate, occasione illius Senis, qui superiore Nouembri occubuerat in Anglia, post exactos annos centum & quinquaginta duos; & postquàm aliunde accepit Alepo, ex literis Petri, & Ioannis Constantinorum, hominem esse in Perfide, Capuccinis, aliisque viris fide dignis cognitum, annos iam natum quadringentos: idque ipsis omninò esse exploratum, atque indubium. Itémque de Tritonibus; occasione hominis marini, quem cum accepisset visum pridem fuisse ad Bellam, sic vocant, Aremoricæ Insulam, rem disquiri, ac scribi ad se procuravit ab Henrico Gondio Duce Radesiano, & Insularum Governatore. Prætereo autem constitisse, quicquid ex illo apparuit, humanâ existisse formâ, nisi quod pro crassitudine corporis brachia breuiora, & manus grandiores, candidioresque ad palmam habuit. Capillos densos, candicanteisque; promissos supra humeros; barbâque ad stomachum usque. Oculos prægrandes, ac truces; cutim, quantum visu licuit assequi, asperam; & neque candidam, neque pullam. Ferebatur primùm delectatus fuisse,

accedente nauicula, aspectu virorum, foeminarumque, & coloribus clarioribus vestium; adeò vt etiam se retibus concludi passus fuerit: at simul atque vis fuit facta, vt educeretur, & priusquam constare potuisset, quam formam infra vmbilicum foret, tum nullo negotio retia perripuisse, tum leui conatu subuertisse nauiculam. Addebatur, illum deinceps procul duntaxat apparuisse; apricatum ad inaccessibleas rupes, & parte sui inferiore intra aquam semper demersa; plausu interdum manibus facto, emissioque sibilo, quem risum interpretabantur. Atque id quidem, donec quispiam tormentario globo impetiit, à quo vsq; (seu terrefactus seu interfectus fuerit) nusquam deinceps visus fuit: tametsi visa fuisse dicatur, quæ credita est foemina (scilicet ob barbæ defectum) desinens infernè in geminam caudam, cuiusmodi Salmonea est. Rursus de animalium insitione, plantarum instar; occasione Prunuli in regione thoracis mediæ, siue ad sternum frutescentis, ex quo Pastor Tarraconensis in prunulum incidit, spinæque ad eam partem implantata, sic per biennium radices egit, vt post resectos furculos varios, aliqui tandem prodierint, in quibus flores, & fructus visi. Non destitit porro instare, donec Cardinalis Barberinus curauit fidem fieri per illius loci Archiepiscopum; & Eques Puteanus non literas modò attestanteis, sed furculos etiam accepit, & cum ipso communicauit. Hæsit verò deinceps minus, cum accepit simile quidpiam contigisse in Thuscia, circa Gallinæ cuiusdam collum; & Frontiniaci in Occitania, circa digitum Piscatoris,

R r ij

1636. in quem cum implantata fuisset spinula Scorpionis marini, res eò euasit, vt Chirurgus exinde eduxerit tres pisciculos generis Scorpionum. Quanquam hæc omnia qui viderit, fidem habere tutiorem potest. Attendens deinde Gallorum calcaria in cristarum locum insita ritè vegetari, & succrescere; nullus dubitauit, quin hædorum cornua cornibus agnorum possent inferi, & alia id genus similia non sine successu tentari; quorum proinde mandauit curam vitis quibusdam industriis. Præterea etiam de Crocodilo, in quo singularia quædam obseruauit, non modò circa motum maxillæ superioris, sed etiam circa numerum dentium, quos Achilles Tatius dixerat esse plureis trecentis, Ælianus non plures sexaginta: ipse verò in Crocodilo duodecim pedibus Parisiensibus longiore, quem ex Ægypto ad Thuanum transmissum aliquantisper domi habuit, esse deprehendit, in superiore quidem maxilla triginta septem, vt puta sexdecim vtriusque, & quinque anteriùs; in inferiore verò quindecim ad vtrumque latus, antrorsùm autem quatuor; si tamen probè memini. Hoc memini, dentes magnitudine valde inæqualeis, superioresque exsertos, neque inferioribus occurrenteis, carniuorum terrestrium instar; & alioquin pellucidos. Sed prolixum nimis omnia recensere: nisi quòd vnum præterea tacendum non est, cuius ipse quoque aliqua pars fui. Exoptârat doctus, sagâxque Godefridus Vendelinus tum Condatensis Canonicus, & dum iuuentutem in Prouincia exigeret, Peireskio charus, maximam, siue Solstitialem Solis al-

itudinem obseruari Massiliæ: vt suam de Solis obli- 16;6.
quitate Diatribam iteratò editurus, posset ipsam ex-
pendere ex nostra obseruatione, comparata cum ea,
quam sub Alexandri magni tempora Pytheas Massi-
liensis peregit. Quandoquidem verò id factum su-
periore anno voluerat, & literæ tamen ipsius allatæ
à Dormalio serò nimis fuerant acceptæ: idcirco Pei-
reskius hoc anno maturè prouidit, vt fieret satis il-
lius votis. Imprimis quippe veritus, ne ipso tempo-
re Solstitij aut nubes occuparent Solem, aut quid-
piam nobis contingeret (vt se habent res hominum)
vnde obseruatio præpediri posset; voluit Massiliam
per ipsas ferias Pentecostes contendere, vt obserua-
retur tam Solis, quàm aliquarum stellarum meridia-
na altitudo, ac proinde Poli eleuatio, vnde saltem ex
consequenti res expetita deduceretur. Deinde verò,
cùm sub Solstitium viderentur negotia quædam
ipsum haud-dubiè detentura, perrupit tamen, de-
nuòque concessit, vt interesset, ac si quid foret ob-
staculi, amoliretur. Et sanè, cùm requireretur ædifi-
cium altissimum, quòdque intus liberum foret, ne-
que, exploratis tota vrbe templis, vllum commodum
visum fuisset: ac solùm quæ ædes Collegij ad ortum
Ecclesiæ recens exstruebantur, viderentur percom-
modæ, ob tectum quinquaginta duos regios pedes
altum, & tabulatum vnicum media regione tum in-
terceptum; factum est illius præsentia, vt perforato
tecto, & contignatione tabulati præfracta, locus
optimè cesserit. Et quorsùm quidem, aut quomo-
do vsurpatus gnomon altitudinis ædium, quique

R. r. ij.

1636.

potuerit in partium nonaginta millia discerni, non est heic enarrandi locus. Dicere sufficiat, reductione facta ad numeros eosdem, quos vsurpauit Pytheas (qui in parteis plusquam sexcentas diuisum gnomonem non habuit) fuisse, ex nostra obseruatione, Gnomonem ad umbram, ea proportione, quam habent centum viginti ad quadraginta duo cum tribus quintis; qui fuit iuxta illum ea proportione, quam habent centum viginti ad quadraginta vnum, cum quatuor quintis. Voluit autem Peireskii, vt non modò obseruationem perscriberem, sed quæ etiam argumenta permouerent me, vt probabile ducerem non fuisse propterea Solis obliquitatem priscais illis temporibus, quàm tempestate nostra maiorem. Et quia obiter mentio facta fuerat illius Scaphidij, quo Eratosthenes, aliique, & verisimiliter etiam Pytheas, vsi; idcirco præproperè scripsit ad obtinendum vel scaphidium, vel modulum saltem illius, quod apud Cardinalem Barberinum accepit extare. Voluit rursùs, vt quoniam Strabo multa congeffit aduersus Pytheam; ipse in gratiam Comprovincialis apologiam conscriberem, purgaremque virum, qui primus Thylen insulam demonstrauit, & quo non habet Occidens totus quem antiquiorem in doctis habeat. Denique voluit exponerem solutionem problematis, quod eò vsque frustra & Nautas, & Mathematicos torserat. Illud scilicet huiusmodi erat. Quì fiat, vt Nautæ, postquam superârunt Sardiniam, & Africæ oram, aut saltem vicinas salutârunt insulas, ac potissimum ex quo

præterierunt Meliten, debeant, vt in Cretam appellent, non rectæ viæ infistere, sed deflectere ad læuam, siue versus boream, vnâ quartâ, vt vocant, venti, siue trigessimâ secundâ totius circuitus, prout pyxide nautica, seu magnetica indicatur; ac duabus etiam quartis, seu dimidio venti, vt ex Creta vsque superata perueniant in Cyprum, & ex Cypro tandem Syriæ Alexandriam attingant? Quî etiam fiat, vt redeundo, non possint in Cyprum, & Cretam deduci, nisi venti dimidio, neque in Meliten, nisi quartâ venti à recta via deflectentes: atque id quidem semper ad læuam, seu iam versus austrum, cum oporteret tamen ad dextram, seu versus boream deflectere? Cum peruidit porrò Peireskius, quæ responderentur omnia, coniectationes meras esse; mira fuit exultatio, qua agnouit totam eam praxin ortum habuisse ex eo errore, quo Tabulæ omnes hydrographicæ conficiuntur, dum artifices supponunt eas Orientis partis distare à nobis longè amplius, quàm reuera distent, vt ex superiore Eclipsi subnotauimus: adeò proinde, vt intercapedine inter Meliten, & Cretam credita maiore, quàm sit; & maiore adhuc existente errore inter Cretam, & Cyprum, hanc, & Alexandriam; dubia illa omnia facile soluantur. Supponamus enim Meliten, sub quo meridiano, iacet; & fingamus Cretam quinque gradibus orientaliorem, quàm sit, sed sub eodem tamen parallelo; constat ventum, seu rectum iter ex Melite in locum confictum, relicturum Cretam ad læuam, seu boream: quare & Nautas, ne aberrent,

1636.

sequi debere ventum borealiorem ; qui germanus est quidem , sed creditur tamen alius ab eo , qui falsus cum sit , verus esse existimatur. Ex opposito supponamus Cretam , in quo meridiano est , & Meliten occidentaliorem quinque itidem gradibus , quam sit , seruato semper parallelo ; perspicuum est ventum , seu tramitem rectum ex Creta in confictum locum , relicturum Meliten ad læuam rursus , seu ad austrum : quare & ne nauigando aberretur , sequendum ventum alium , qui verus quidem sit , sed pro quarta tamen à vero habeatur. Quod idem dicendum de distantia inter Cretam , & Cyprum , & porro vsque Alexandriam ; sed ita tamen , vt geminato distantie errore , dimidium iam venti vsurpandum sit. Re ergo constante , Peireskius conuocauit Nautas , confectoque diagrammate , ita problema exposuit , vt illi obstupuerint , & interrogati singulareis distantias , non inuiti concesserint ex bis mille , & septingentis milliaribus , quæ vulgò inter Massiliam , & Alexandriam numerantur , saltem quingenta detrahi posse. Vt ista porro iam mittamus , prætermittendum tamen non est vnum , alterumve testimonium , quod insigni eius affectui erga eruditos , bonasque arteis redditum fuit. Ac imprimis quidem Kircherus Romæ edens Prodromum Coptum , scripsit inter eos , qui editionem sollicitârunt , Peireskium *non immeritò tenere locum principem ; vt qui armata deprecatione operis huiusmodi aggressionem extorsisset*. Deinde Mersennus ipsi nuncupans libros Harmonicorum quatuor , in hunc modum adfatus est , *Non debuit hoc*

opus

opus μουσικῶν τετον prodire in lucem, absque tui nominis 1636.
 honore. Licet enim Harmonia Gallica te propediem am-
 pliore conuentura sit apparatu, si publicis negotiis tantif-
 per sepositis, illi benignam aurem accommodes; existimaui
 Synopsin hanc esse præmittendam, cunctosque mortales
 admonendos, nullum esse literatorum, qui tuam singula-
 rem beneuolentiam expertus, tuas, quibus continuò stipa-
 ris, virtutes non suspiciat, atque veneretur; neque hos
 solummodò libros, sed alios quoscumque tibi meritò nuncu-
 pandos existimet. Hæc igitur Musarum instrumenta, He-
 roum laudibus concinendis adaptata, sequentibusque libris
 comprehensa, manibus illis amplectere, quibus admiranda
 liberalitate nulli dees, &c. Ad Gallicam porrò Harmo-
 niam quod spectat, dicauit eidem Tractatus de Con-
 sonantiis, & Dissonantiis; de Modorum generibus;
 de Musica compositione. Professus est verò ipsi de-
 bitos, quòd illos benefica manu è tenebris eruerit, solitus
 tantâ munificentia, totam cumulare Europam, vt eruditi
 probique omnes fateantur nullum esse mortalium cui lite-
 ra bonæ, earumque cultores amplius debeant. Enumera-
 uit deinde varia, quæ pro cuiusque genio, siue ex mu-
 seo proferre, siue ex regionibus etiam remotissimis quaerere
 nunquam destitit; tanta præterea humanitate, ac benefi-
 centia vniuersos excipiens, vt res ipsius tam videantur lit-
 teratorum omnium, quàm sunt aër, & aqua respiran-
 tium omnium, communes. Non hæsit proinde, quin
 omnes ad nuncupationem suam plausum facerent, tan-
 quam restitutione facta posteris, existitisse auo hoc virum,
 quem in exemplum sibi proponant, quotquot diuinæ boni-
 tatis, quæ incessanter benefacit, imitatione tenebuntur.

1636. Mentionem prætereo, qua Petrus Lafena Neapolitanus prosequutus est in Cleombroto, seu dissertatione Philosophica de iis, qui in aquis pereunt; cum prætereundus tamen non sit dolor, quo Peireskius affectus est, cum accepit præclarum virum, editione nondum perfecta, interiisse per autumnum. Hieme iam ineunte, Arelatem profectus est, ut ad usque Prouinciæ fineis occurreret viro perillustri Iosepho Bernetio, qui in Senatu Burdigalensi Præses, delectus fuerat Aquensis Princeps; post factam eius Magistratus à Lainæo abdicationem. Nôrat illum videlicet, ex quo tempore in Magno Consilio personam Regij Cognitoris summa cum laude gesserat, adeò ut ipsius virtutem singulari veneratione, affectuque prosequeretur. Ea occasione vidit Salone eximium illud Præfulum decus Ioannem Iaubertum Barraltium, Arelatensium Archiepiscopum, cuius eruditionem, candorem, pietatem, prudentiam, satis commendare nunquam potuit; & quia per id tempus habuit literas à verè bono, erudito, celebri, Antonio Godello, quibus significabat se breui ad Grafensem Episcopatum, cui destinatus fuerat, venturum, fœlicem dixit fore Prouinciam, quæ tot iam præclaris Ecclesiæ luminibus illustraretur. Successerat feralis annus, qui trigessimus septimus supra millesimum sexcentesium fuit; cum iucundissimum habuit excipere, foueréque egregium virum Iacobum Ferrerium Aginnensem medicum, qui ex Lugdunensis Cardinalis comitatu, Romaque, & Lugduno rediens, expetita attulit multa. Cætera inter fuit

modulus Farnesiani Congij, cuius suprà meminimus. 1637.
Fuit & copia fossilis ligni, quod ad Aquam-Spartam est nuper detectum. Non quòd Peireskius ex ipso ligno non habuisset iam frustula; sed quòd alloqui exoptaret oculatum illius loci, vnde eruitur, inspectorem. Et didicit sanè, quod voluerat nosse, exstare duntaxat quædam veluti caudicum segmenta; nulla verò vestigia ramorum, nodorum, radicum; quasi id foret argumentum, ligna eius formæ nata, concretæque; non verò ex vulgaribus obruta, & saxificata. Fuit denique Apographum Græcæ inscriptionis de laboribus Herculis, quam videre, obtinerèque eò vsque non potuerat; marmore intra easdem ædeis Farnesianas delitescente. Pergratum quoque tum habuit concessum sibi ab Arnaldo Forcalqueriensi Proprætore marmor, quod Reis Apollinaribus (Regium nunc appellant) fuerat erutum; & in quo exstat inscriptio continens votum persolutum Deo Æsculapio; Signum scilicet somni æreum, Torquem aureum, cum Dracunculis duobus, pondo scrupuli vnus; Enchiridium argenteum, pondo vnciarum quinque, & semis (sic enim notas restituit, quæ non benè apud Gruterum) denique Anabolum. Cùm id porrò fuisset illatum in ædeis, tacere non potuit se illi habendo quadraginta inhiasse annis. Nempe inscriptionis illius apographum habuerat, etiam antequam in Italiam proficisceretur. Et sanè Pignorius, vbi in symbolicis Epistolis loquutus fuit de Dracunculis semet respicientibus, caudisque connexis, subiunxit. *Et hanc speciem*

Sf ij

1637. exprimit antiquum marmor, cuius mihi olim copiam fecit vir nobilissimus, idémque in literatos omneis propensissimus Nicolaus Fabricius Peireskius, Regius in Aquisfextiensi Curia Senator. Quoniam verò meminerat vidisse se olim inter Lælij Paschalini cimelia, Torquem aureum ex duobus Dracunculis, qualis heic describitur; eamobrem scripsit illicò ad Franciscum Cardinalem Boncompagnum, in cuius nobileis, & curiosas manus cimeliarchium illud peruenit, vt Torquis eiusmodi ectypum fieri pateretur. Id autem expetiit, in gratiam memorati antè Tomasini, qui de Donariis antiquis scribens, poterat suum opus illius mentione, descriptionéque illustrare. Medio Februario, extremus Chamæleonum octo, quos ab æstate vsque enutrierat, fouerátque, interiit. Siquidem cum annis superioribus singulareis, binósve solùm obtinisset ex Africa, iique primis frigoribus obtorpuissent, occidissentque; idcirco magnam demùm copiam impetrare voluerat, vt summo aliunde adhibito studio experiretur, num aliqui superare hiemem possent. Quia enim deprehenderat fœminas abundare ouis: ideò auebat formationem, eruptionémque ex illis; explorando cognoscere, ratus eam fieri tempore verno. Heine caueam, qua postremi illi concludebantur, pannis operuit, in tepidario collocavit, ad Solem interdum exposuit: verùm, seu quia frigore primo, leuiore licèt, læsi fuerant; seu quia deinceps locus fuit obstructus, & calidus nimis; seu quia à mense vsque Nouembri, nihil cibi ab illis degustatum est; attingere ver nullus potuit. Curâ-

rat illos variè depingi , ac suspensos potissimùm pedibus , & extrema cauda , quales ferè manent , ac dormiunt , & vermiculos , muscàsve venantur. Scilicet falsum comprobavit viuere illos ex aère , vt vulgaris fabula est ; multaque expertus , deprehendit tandem nulla re æquè delectari , ac vermiculis , qui ex farinaceis matris colliguntur. Solent autem lingua , vt promuscide vti , quam , pedalis propè longitudinis , iaculi instar euibrant , & tanta quidem celeritate , vt penè visus aciem effugiat. Id præstatur verò beneficio ossiculi , quod bifurcatione quadam implantatur vtrimque ad extremas fauceis , & cætera teres secundum oris longitudinem , deseruit implicandæ , explicandæque linguæ ; cauæ scilicet , intestini instar ; nisi quòd in summo caruncula est , non nihil viscida , vt prædam corripiat. Falsum quoque expertus est , chamæleones induere rerum obiectarum colores : seu virides enim , seu cinerei sint ; at rorem solùm quemdam subeunt , qua parte ad Solem , aut ad ignem obuertuntur ; prætereà verò nihil immutantur. Id rarum , ac mirabile ; non moueri oculos chamæleonis coniugatos ; sed vno aliquorsùm spectante , reliquum vel stare immotum , vel in aliam partem deflecti. Deflectuntur autem quoquoersùm , propter quatuor trochleolas , nulla ostentata distinctione iridis ; sed solâ pupillulâ , ad quam cornea vndique (cum sit , vt corpus reliquum , radiata , variegata , granulata) terminatur. Sunt porro etiam chamæleoni dentes eleganter dispositi ; non vt aërem sanè deterant , sed vt correptum cibum

Sf. iij.

1637. mandant. Vnicum exinde intestinum est, non circumvolutionibus, sed curuaturis solùm productum. Excrementum intus satis liquidum, nisi qua parte ad anum accedit. Hepar bifidum, & ex gibba quidem parte sanguinem in cor auriculatum infundens; at non superflite ascendente, descendenteve caudice venæ: quippe aliunde non porta modò nuncupata, in intestinum; sed venæ quoque aliæ, ad cæteras partes directè procedunt. Pulmo inflatus abiit in membranam tenuissimam, toti animali ambitu equalem. In imò ventre nullum peritonæum, sed membrana solùm parteis dextras à sinistris dirimens. Non item lien, non vesica, non renes, sed carunculæ solùm obseruatæ sunt, quæ genitalia fortè fuerunt. In fœmina vna, fuère oua intra membranulam supra centum, quorum nonnulla existère magnitudine nuclei oliuæ, in quibus visum luteum solùm, nihil verò albuminis: cum tamen parua viderentur quandam lactis speciem referre. Quid heic referam continentem illam sollicitudinem, qua procurauit, vt Valesius Orationes Libanij cum accessione editurus, recuperaret ineditas? Exscribi iam antè curârat quæ in Bibliotheca Augustana exstant: hoc tempore verò cum haberet Romæ paratum Dormalium, qui ad exscriptionem exstantium in Vaticana se accingeret; dedit operam, vt auctoritate Cardinalis Barberini id exsequeretur. Hortatus verò simul est Buccardum, vt aggredederetur interpretationem Epigrammatum Anthologiæ, quorum hæctenus nulla exstat: Scripsisse enim se ad Salmasium, vt quod habebat illo-

rum exemplum ad ipsum transmitteret. Ad Salma- 1637.
fium ipsum cum missurus esset MS. Vegetij qua-
dringentorum annorum, conferri prius voluit cum
alio paris ferè antiquitatis, idque manu erudita lau-
dati prius Fabroti, qui discrimina benè multa tam
inter vtrumque, quàm cum factis hætenùs editio-
nibus margini apposuit. Quid dicam rursùs, quàm
ardenter sollicitauerit Kircherum, vt discessurus in
Siciliam, ac exinde in Meliten cum Darmstadiensi
Land-grauiò, adniteretur obtinere Polareis altitudi-
nes; obseruaret curiosiùs quæ circa Æthnam sunt
euulgata: ac reportaret indices præcipuarum Biblio-
thecarum, & præ cæteris codicum Abbatis Caëtani
MSS. Quid demùm, quàm sollicitè exspectauerit
ex Oriente libros hexaplos, octaplosque? Fuit in
illis Psalterium, sex columnarum ordinibus, toti-
démque linguis, idiomatibùsve distinctum, quod
piraticam expertum iniuriam, nullo non pretio fuit
redempturus; etsi non emptum pluris, quàm libris
Turonicis viginti quatuor. Heinc nullum lapidem
non mouit, donec piratas appulisse Tripolin Africæ
accipiens, ad Bassam, seu Governatorem illius ciui-
tatis scripsit, amicis interpositis, illéque spem fecit
transmittendi librum. Contigit porrò, vt nonnulli,
perspecto eius desiderio, speratâque magna merce-
de, aduexerint librum optimè curatum, quem præ-
dicabant fuisse sibi in ea vrbe concreditum. Quæ
prima fronte fuerit eius lætitia, dici non potest: at
cum inuolucris sepositis, agnouit esse nihil aliud,
quàm Arabicum Thomæ Erpenij dictionarium; dici

1637. quoque non potest, quanta fuerit consternatione percussus; nescius an infortunium, an imposturam magis culparet. Attexenda heic forent quæ ex Africa aliunde obtinuit; vt numismata, inscriptiones, & narrationes varias rerum Australium, Borealium, Orientalium, partim recenteis, partim antiquas, ac huiusmodi cætera: sed satiùs videtur coronidis vice, memorare solùm Commentarium pereruditum, quod Iacobus Gothofredus antè memoratus de Imperio maris, ac iure colligendi naufragij, ex iure Romano conscripsit, inscripsitque ipsi Peireskio. Siquidem inter cætera, dum illum affatur, Te, inquit, huiusce facti mei conscium, & superstitem appellare nunc visum; cui secretiores quæque, meliorésque literæ curæ, cordique adeò sunt, vt nullis inter hæc impendiis parcere soleas, siue in iis, quæ eò faciunt, per vtrumque orbem conquirendis, siue in protrudendis, qui suam iis instaurandis operam, vel industriam locare valent, quorum multi iam per te, & famam habent, & merentur. Quo facto, quid aut illustrius afferi possit, quandò gloriam Principibus fermè dicatam in nomen tuum tam fœliciter deriuas; vel ad aternitatem maius, cui tam multos ipse commendas, quàm rediuiuis veterum monumentis, quàm excitatis melioribus huius æui ingeniis? Fatear ipse oportet, nunquam ad hæc studia animum meum magis incallescere, quàm cum eò me prouocare soles: adeò non suadent, sed trahunt me ἐλκυσιν illa literarum tuarum, quibus publicis immersum negotiis excitatum venis. Et paullò post, Ob singularem insuper illum, & eximium candorem tuum, quem pro exemplari candoris ipsius habeo, quémque omnes,

qui

qui ad scribendum animum appellunt, tueri, atque adeò 1637.
ab omni acerbitate procùl esse iubes. Et rursùs, vt non
possit non hic libellus tibi congruere, qui & dignitati,
& studiorum proposito, moribus denique tuis tam apprimè
conuenit. Placiturum sane ea quoque re puto, quod in ar-
gumento versatur βιωφελδς, auctoremque habet, qui te
amico optimo, & fidelissimo non tantùm utitur, sed &
passim gloriatur. Inibat iam ver, cùm excepit Cardi-
nalem Bichium, vnâque Suaresium veterem amicum
Episcopatu Vasionensi iam antè donatum, qui cum
Cardinali Romam discedebat. Recreatus eodem tem-
pore est accessu Francisci Bocharti Campinij libel-
lorum supplicum in Regia Magistri, ac Intendentis
iustitiæ titulo in Prouinciam missi. Singulari quippe
affectu illum amauit, & coluit, tum ob indolem mi-
ræ bonitatis, virtutemque eximiam; tum ob mé-
moriam optimi Patris, quem & Præfectum arario,
& Consistorianorum primum, & Principem summi
Senatus in se propensum habuerat. Vnde & Cam-
pinus ipsum tanti fecit, ac vicissim coluit, vt alte-
ro mense nato sibi filio sponsorem lustralem, no-
minisque proprii nuncupatorem delegerit. Sequuta
est celebris illa Leronensium insularum vindicatio,
de qua fuit mirè sollicitus, cuiusque historiam ac-
curatè descripsit. Nullis non intereà officiis profe-
quutus est tam Præsidentem primum, quàm eius vxo-
rem, qui graui morbo per Aprilim, ac Maium men-
seis laborârunt. Ac vidit quidem conualescenteis,
vidit insulas expugnatas; sed sua illum interim, cæque

330 DE VITA PEIRESKII LIB. QUINTVS.
1637. duriora fata manserunt. Quippe sequente statim Iu-
nio in lethalem incidit morbum ; de quo, & mor-
te consequuta priusquam aliquid dicamus, operæ-
pretium esse videtur paullo specialius describere, &
corporis habitum, & animi mores, & ingenij stu-
dia. Tametsi enim ex vitæ serie, cui immorati ha-
ctenus sumus, res videatur intelligi ; innumera ta-
men supersunt, quæ luculentioram vitam faciant,
quæque eruditis plerisque expetita cum fuerint, non
ingrata sint existitura.

